

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ČESKO-NĚMECKÝCH AREÁLOVÝCH STUDIÍ A GERMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PREZIDENTSKÉ VOLBY V RAKOUSKU A ČR VE VZÁJEMNÉM SROVNÁNÍ

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Šepták, Ph.D.

Autor práce: Kateřina Horehled'ová

Studijní obor: Česko-německá areálová studia

Ročník: 3

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. května 2019

Kateřina Horehledřová

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu práce, panu PhDr. Miroslavu Šeptákovi, Ph.D., za čas, který mé práci věnoval, jeho odborné vedení, připomínky a vstřícnost, se kterou se mé práce ujal.

ANOTACE

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na způsoby legitimace moci prezidenta ve dvou vybraných státech střední Evropy – České a Rakouské republiky. Popsány budou základní rysy demokratických voleb a charakteristické znaky jednotlivých volebních systémů v obecném měřítku. Pozornost se poté přesune na politické systémy dvou vybraných států a historii prezidentské instituce. Jako praktické doplnění teoretického rámce poslouží poslední prezidentské volby v obou zemích, představeny budou jednotliví kandidáti, předvolební kampaň a volební témata. V poslední kapitole budou oba přístupy srovnány.

Klíčová slova: volební systémy; volba prezidenta; Česká republika; Rakouská republika; Alexander Van der Bellen; Miloš Zeman

ANNOTATION

The presented bachelor thesis focuses on the various ways of the legitimation of president's power in two selected Central European countries – Czech Republic and Republic of Austria. The fundamental attributes of the democratic elections and characteristics of the particular electoral systems on a general scale will be described. Special attention will be paid to political systems of the two selected countries and to the history of the presidency as an institution. The last presidential elections in the both countries will be used as the practical addition to the thesis' theoretical framework. The particular candidates, election campaign and the main themes of the election will be introduced. The both approaches will be compared in the last chapter.

Keywords: electoral systems; presidential election; Czech Republic; Republic of Austria; Alexander Van der Bellen; Miloš Zeman

OBSAH

ÚVOD	6
SEZNAM ZKRATEK	8
1. Nástin volebních systémů	9
1.1. Základní typologie volebních systémů.....	10
1.1.1. Většinové volební systémy	10
1.1.2. Poměrné volební systémy	12
1.1.3. Smíšené volební systémy.....	16
2. Politický systém ČR	18
2.1 Postavení prezidenta v ústavním systému ČR	19
2.1.1. Historie zakotvení prezidentské instituce v právním pořádku.....	20
2.1.2. Volební systém	22
3. Politický systém Rakouska	24
3.1. Postavení prezidenta v ústavním systému Rakouské republiky.....	26
3.1.1. Historie prezidentské instituce.....	27
3.1.2. Volební systém	28
4. Prezidentské volby v ČR 2018	30
4.1. Kandidáti.....	30
4.2. Volební témata	32
4.3. Průběh voleb.....	34
4.4. Analýza výsledků	36
5. Prezidentské volby v Rakousku 2016	39
5.1. Kandidáti.....	39
5.2. Volební témata	40
5.3. Průběh voleb.....	42
5.4. Analýza výsledků	46
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	53

ÚVOD

Volby prezidenta patří ve státech s demokratickým politickým režimem mezi jedny z nejsledovanějších. Způsob legitimace moci jednotlivce, kterého většina veřejnosti může vnímat jako mluvčího lidu a jednoho z vrchních představitelů národních zájmů, je variabilní. Stejně tak se i rozsah jeho pravomocí v jednotlivých státech různí. Funkce reprezentativní je společným aspektem. Prezident může ztělesňovat lidskost a porozumění, stejně tak mohou být jeho osobě přiřknuty i vlastnosti jako nedůstojnost a v některých případech i hulvátství. Může občany své země spojovat, bohužel i rozdělovat. Ještě více než jakýkoliv jiný politik ovlivňuje celkovou společenskou náladu a národní image, kterou může v krajních případech i dlouhodobě poškodit.

Mým hlavním cílem je přiblížit čtenáři pomocí této kvalifikační práce způsoby, kterými je ve dvou sousedících zemích s dlouhou společnou historií rozhodováno o pozici hlavy státu. Snahou postihnout fenomén prezidentské volby v celém jeho rozsahu dochází ke komplexnímu pohledu na dva moderní demokratické státy Evropy, jejich politické zřízení, volební systémy a další ústavní zvyklosti s prezidentskou institucí ve středu pozornosti.

V první kapitole nastiňuji základní teorii voleb a volebních systémů. V dalších dvou kapitolách bude představen politický systém České a posléze Rakouské republiky, abych se v následujících podkapitolách mohla věnovat detailněji pozici prezidenta v politickém systému uvedených zemí. Zmíněna bude historie a současnost volebního práva, postavení v ústavním pořádku státu a jeho pravomocí. V posledních dvou kapitolách práce se zaměřím na poslední prezidentské volby v Rakousku a České republice, včetně kandidátů, průběhu voleb, hlavních volebních témat a konečné diskuze výsledků. V samém závěru práce jsou přístupy k prezidentské instituci obou zemí srovnány, jak po formálním, tak praktické stránce.

Práce vznikla na základě analyticko-empirického přístupu, s dílčím využitím komparativních metod, které zde slouží především k deskripci zjištěných závěrů. Hlavními zdroji práce je odborná literatura se zastoupením německých a českých titulů. V kategorii česky psaných zdrojů budu vycházet například z monografie českého politologa Romana Chytilka¹, ve které se zabývá volebními systémy či z knihy Karla

---

¹CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009.

Vodičky a Ladislava Cabady² *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Při tvorbě teoretického rámce jsem nemohla vynechat i relevantní německojazyčná díla, především pak *Einführung in die Politikwissenschaft*³, díky kterému došlo k rozšíření o příklady z německojazyčných oblastí k jednotlivým volebním systémům. Dále německojazyčný oddíl bibliografie rozšiřuje i monografie Herberta Dachse⁴ *Politik in Österreich: das Handbuch*, která se zabývá politickým systémem Rakouské republiky a interpretací ústavy. I přesto, že je výše zmiňované dílo již staršího data (z roku 2006), bylo důležitým vodítkem pro práci s rakouskou ústavou, které jsem následně věnovala hlavní pozornost. Zásadním významem v oblasti sociologických šetření jednotlivých voličských motivů disponuje kniha *Wahlen im Schatten der Flüchtlingskrise*⁵ od renomovaných autorů Fritze Plassera a Franze Sommera, která mi společně s dalším příspěvkem od těchto autorů v ročence vydávané Politickou akademií Lidové strany Rakouska *Österreichisches Jahrbuch für Politik 2016*⁶ umožnili získání nových informací právě při analýze hlavních motivů voličů při posledních rakouských prezidentských volbách. *Österreichisches Jahrbuch für Politik* již více než tři dekády umožňuje nejen odborníkům (politologům, sociologům, aj.) ale také aktérům politických stran, komentovat aktuální dění. Nezbytnou součástí práce jsou i relevantní internetové zdroje, například oficiální webové stránky státních orgánů. Mezi získanými zdroji v rakouském případě figurovaly i předvolební letáky jednotlivých kandidátů, dokládající jejich stanoviska v autentické podobě, ve které byla prezentována i voličům. V případě českých prezidentských voleb k tomuto účelu posloužily stále ještě aktivní webové stránky kandidátů. Zařazená relevantní rakouská (*Die Presse, Der Standard, Kurier, Wiener Zeitung* a další) a česká periodika (Lidové noviny, Mladá fronta DNES a další zpravodajské weby) mi pomohla (ať už ve své analogové či digitální podobě prostřednictvím webových stránek) získat informace a podrobnosti o proběhlých prezidentských volbách způsobem, který žádná odborná práce nenahradí. Jejich význam ve smyslu dobové výpovědi je v tomto ohledu nezpochybnitelný.

---

² VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. *Politický systém České republiky: historie a současnost*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011.

³ BERNAUER, Thomas, Detlef JAHN, Patrick KUHN a Stefanie WALTER. *Einführung in die Politikwissenschaft*. 3. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2015.

⁴ DACHS, Herbert a kol. (Hrsg). *Politik in Österreich: das Handbuch*. Wien: Manz, 2006.

⁵ PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. *Wahlen im Schatten der Flüchtlingskrise: Parteien, Wähler und Koalitionen im Umbruch*. Wien: Facultas, 2018.

⁶ PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. *Bundespräsidentenwahlen 2016: Politische Einstellungen und Motive der Wähler, regionale Trends und Wählerströme*. In: *Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016*. Wien: Böhlau Wien, 2016.

SEZNAM ZKRATEK

B-VG	Bundesverfassungsgesetz – spolkový ústavní zákon
FPÖ	Freiheitliche Partei Österreichs – Svobodná strana Rakouska
KSČ	Komunistická strana Československa
NEOS	Das Neue Österreich und Liberales Forum – Nové Rakousko a Liberální forum
ODA	Občanská demokratická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
ORF	Österreichisches Rundfunk – Rakouský rozhlas
ÖVP	Österreichische Volkspartei – Rakouská lidová strana
PSP ČR	Poslanecká sněmovna České republiky
SPÖ	Sozialdemokratische Partei Österreichs – Sociálně demokratická strana Rakouska
SPOZ	Strana práv občanů - ZEMANOVCI
StB	Státní bezpečnost

1. Nástin volebních systémů

Volby lze definovat jako akt výběru vládnoucích osob pro dané teritorium, jenž umožňuje občanům, podílet se na fungování například obcí, krajů a potažmo celého státu. V demokratickém světě platí taktéž za nejrozšířenější způsob legitimace zákonodárné moci. S fenoménem voleb je úzce spjat pojem volební systém. Jedná se o soubor norem a pravidel, podle nichž se řídí konání voleb. Zahrnuje realizaci voličovy vůle a transformaci výsledků voleb do finálního složení voleného orgánu. K umožnění kategorizace volebních systémů je potřeba rozlišovat užitou volební proceduru, volební proces a volební právo.⁷ Všechny tyto termíny se obsahově ve své širší mnohdy překrývají a tematicky se dotýkají jak otázek politologických, tak i právních.

Volby mohou být zneužívány nedemokratickými režimy k legitimaci nadřazené role ve státě především ohýbáním či omezováním volebního práva, jehož demokratičnost je vymezena čtyřmi hlavními atributy. Těmi jsou všeobecnost, rovnost, tajnost a přímost.⁸ Jmenované znaky volebního práva se vyvíjely po staletí společně s občanskou společností. Všeobecnost volebního práva je poprvé zaznamenána v roce 1789 ve Francii (oproti dnešku ve velmi omezené formě), dnes je zakotvena například i ve Všeobecné deklaraci lidských práv.

Demokratizace volebního práva pro ženy byla spjata s uznáním žen jako rovnocenných občanů. Posledním evropským státem, jež všeobecné volební právo přičkl i ženám, bylo Švýcarsko. V roce 1991 v návaznosti na spolkové referendum zavedlo možnost volit bez rozdílu pohlaví na spolkové úrovni.⁹ Dalšími faktory omezujícími všeobecnost volebního práva byly roviny majetkové, rasové a věkové.

Rovnost volebního práva představuje princip, dle kterého jsou si všechny odevzdané hlasy váhově rovny. I přes všechny snahy dochází v demokratickém světě k nuancím v relevanci jednotlivých hlasů a rovnost volebního práva je tedy předmětem mnohých odborných výzkumů a publikací. Problémem jsou především nerovnosti v hlasování plynoucí z nastavení volebních obvodů. Zde se setkáváme s pojmy *gerrymandering* a *malapportionment*. V obou případech jde o manipulaci s hranicemi

---

⁷ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. Úvod do studia politické vědy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 268-273.

⁸ Tamtéž, s. 267.

⁹ KLÍMA, Michal. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: Radix, 1998, s. 188; V širších souvislostech vývoje švýcarské demokracie LINDER, Wolf a Sean MUELLER. Schweizerische Demokratie: Institutionen--Prozesse--Perspektiven. 4., vollständig überarbeitete und aktualisierte Auflage. Bern: Haupt Verlag, 2017, s. 72.

volebních obvodů, v prvním případě na základě předvolebních preferencí a ve prospěch strany, která změnu hranic prosadila. Ve druhém případě se jedná o nerovnoměrně nastavený počet zástupců na počet obyvatel volebního obvodu bez aktualizace hranic volebního obvodu zohledňující nárůst či úbytek obyvatelstva.¹⁰ S popsányými praktikami se setkáváme především v systémech s většinovým volebním systémem.¹¹

Zaručením tajnosti hlasování je voličovi garantována anonymita. I když je tato vlastnost demokratických voleb v dnešní době pokládána za samozřejmou, v historii tomu tak po dlouhou dobu nebylo a voličům tak vyvstávala například povinnost podepsat se pod udělení hlasu.¹² Poslední atribut, princip přímého volebního práva, umožňuje elektorátu volit své zástupce přímo, tedy bez prostředníka. Nutno podotknout, že případy nepřímé volby (často volba hlavy státu) nejsou vědeckou obcí reflektovány jako narušení demokratičnosti voleb.¹³

1.1. Základní typologie volebních systémů

Kategorizace volebních systémů je předmětem mnohých politologických diskuzí, jelikož odborníci považují za relevantní různé aspekty. Setkáváme se tedy se širokým spektrem studií a literatury. Předložená podkapitola představí pouze hlavní kategorie volebních systémů, na základě obecného členění.

1.1.1. Většinové volební systémy

S většinovými volebními systémy se setkáváme ve třech podobách:

- jednokolové,
- dvoukolové (vícekolové),
- alternativní.

Zařazení do systému se v praxi jednomandátových obvodů liší typem většiny, kterou musí kandidát získat, aby volby vyhrál. Ve vícemandátových obvodech pak dochází k terminologické nepřesnosti. Nejjednodušším typem většinové volby je systém prvního v cíli (*FPTP – first past the post*). Jedná se o jednokolovou variantu, ve které se vítězem stává kandidát s nejvyšším počtem získaných hlasů. Systém prvního v cíli není

---

¹⁰ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. Úvod do studia politické vědy. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 311.

¹¹ ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, s. 140.

¹² Se zmíněným požadavkem se setkáváme v polovině 19. století v Dánsku. Srov. Tamtéž, s. 138.

¹³ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 13-19.

v kontinentální Evropě rozšířen, nalézt ho však můžeme na územích ovlivněných britským kolonialismem.¹⁴ Jedná se zároveň o státy s nízkým podílem gramotnosti obyvatelstva a právě díky své nekomplikovanosti ve vztahu k voličovi je v těchto oblastech tak hojně využíván.¹⁵

Dvoukolový (popř. vícekolový) volební systém je další subkategorií většinových volebních systémů. Způsob provedení dvou či více kol většinového volebního systému se mohou markantně odlišovat. K jejich bližší specifikaci slouží čtyři základní otázky:

- Jaké jsou podmínky pro vítězství kandidáta v prvním kole?
- Jaké jsou podmínky pro postup kandidáta do závěrečného kola hlasování?
- Jaké jsou podmínky pro dosažení vítězství v závěrečném kole hlasování?
- Jsou podmínky vítězství podle bodů 1 a 3 konstantní, nebo se liší?¹⁶

Z politologických komparativních studií vyplývá, že odpovědi na tyto otázky generují širokou škálu dvou- a vícekolových variant většinové volby. Logické se zdá pracovat s premisou, že na vítězství v již v prvním kole stačí kandidátovi nadpoloviční většina hlasů. Existují však systémy vyžadující pro vítězství tzv. „supermajoritu“ či státy, kdy kandidát musí pro vítězství v prvním kole překročit „pouze“ 40% hranici. Obecně platí, že dvoukolové systémy členíme zejména dle organizace kola druhého (závěrečného). Především se jedná o podmínky, jež musí kandidát splnit pro postup z prvního kola (tedy otázka č. 2). Rozlišujeme:

- dvoukolový systém s uzavřeným druhým kolem,
- dvoukolový systém spojující absolutní většinu s relativní,
- dvoukolový systém s otevřeným druhým kolem.¹⁷

První varianta připouští vítězství jednoho z kandidátů již v prvním kole, avšak za předpokladu, že získá nadpoloviční většinu hlasů. Pokud se tak nestane, do druhého kola postupují dva nejúspěšnější kandidáti prvního kola. Druhá varianta se nachází na pomezí. Druhé kolo je zde částečně otevřené, jelikož volební zákon povoluje přizvat nejen dva nejsilnější kandidáty, ale i ty, kteří překročili předem stanovený limit. V posledním kole pak postačí jen zisk nejvyššího počtu hlasů (tzv. relativní většiny). Třetí (zvaná také slabá

---

¹⁴ BERNAUER, Thomas, Detlef JAHN, Patrick KUHN a Stefanie WALTER. Einführung in die Politikwissenschaft. Baden-Baden: Nomos, 2015, s. 216.

¹⁵ KLÍMA, Michal. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: Radix, 1998, s. 208

¹⁶ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 142.

¹⁷ Tamtéž, s. 28.

či románská) varianta umožňuje účast v druhém kole všem kandidátům bez rozdílu zisku v kole předchozím.¹⁸

System alternativního hlasování není běžný. V něm volič dostává možnost vyjádřit komplexní a ucelený názor na kandidující subjekty v podobě preferenčních hlasů v pořadí od nejsilnějšího po nejslabšího kandidáta. Po sečtení všech preferencí pro jednotlivé kandidáty a v případě, že ani u jednoho kandidáta nedošlo k překročení 50% hranice, nastává eliminace kandidáta nejslabšího a jeho preferenční hlasy jsou přidány jeho rivalům. Takto se pokračuje až do chvíle, kdy se jednomu z kandidátů povede překročit požadovanou procentuální hodnotu (v praxi 50 %). Existují i varianty alternativního hlasování, kde je voliči dána možnost neoznačit všechny kandidáty svými preferencemi. Mluvíme pak o nepovinném alternativním hlasování, kde často dochází k „vykrmování“ jednoho z kandidátů, tedy udělení jediné preference jednomu upřednostňovanému kandidátovi. Omezené alternativní hlasování osciluje na půli cesty mezi povinným a nepovinným alternativním hlasováním a to z toho důvodu, že určuje minimální počet preferencí, které musí volič udělit, aby byl jeho hlas platný. Alternativní hlasování je rozšířeno především v zemích Oceánie.¹⁹

1.1.2. Poměrné volební systémy

Pojem poměrné volební systémy zahrnuje podkategorie:

- systém jednoho přenosného hlasu,
- listinné poměrné volební systémy
- personalizované poměrné volební systémy.

Typicky se tato schémata užívají ve vícemandátových obvodech. Za hlavní a nejčastěji užívané podkategorie považujeme listinné volební systémy (*list proportional representation system*) a systém jednoho přenosného hlasu (*single transferable vote*). Politologové Giovanni Sartori nebo Rein Taagepera řadí k poměrným volebním systémům i systém jednoho nepřenosného hlasu (*single non-transferable vote*).²⁰

Vývoj listinných poměrných systémů koreluje s problematikou zastupování minorit, rozšiřování řad elektorátu a rozvojem politických masových stran. Tyto tendence se objevují poprvé v polovině 19. století v etnicky a nábožensky velmi rozmanitém

---

¹⁸ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 141-155.

¹⁹ Tamtéž, s. 111-133.

²⁰ SARTORI, Giovanni. Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, s. 36.

Švýcarsku a Belgii. Hlavním cílem v těchto zemích bylo prosazení poměrného volebního systému při volbách do orgánů na úrovni státu, což se roku 1899 poprvé podařilo právě v Belgii.²¹

Listinné poměrné systémy jsou determinovány:

- velikostí volebního obvodu,
- volební formulí,
- existencí a výší uzavírací klauzule,
- počtem a charakterem úrovní, na nichž probíhá distribuce mandátů.²²

Velikost volebních obvodů z hlediska přidělených mandátů je faktor, který se dá považovat při přepočtu na konkrétní získané mandáty za klíčový a je ještě markantnější, než je tomu v případě užitých volebních formulí.²³ Obecně je tato veličina označována jako M (*magnitude*) a jedná se o počet mandátů přidělených volebnímu obvodu. Pokud hovoříme o velkých volebních obvodech, zde dochází k relativní rovnosti mezi podílem hlasů a obdržených mandátů. Čím je obvod menší, tím se také jasněji projevuje disproporcionalita těchto dvou kritérií ve prospěch větších stran. Nejde však o lineární křivku, kde by platilo, že čím větší volební obvod, tím vyšší míry proporcionality je dosaženo.

Volební formule představují konkrétní matematické techniky užitě při přepočtu zisku odevzdaných hlasů na konkrétní přidělované mandáty. Rozlišujeme dva druhy těchto metod, a to volební kvóty (česká právní terminologie užívá pojem volební čísla) a volební dělitele. První jmenované užívají spojitosti mezi celkovým počtem odevzdaných hlasů (*votes*) V a celkovým počtem mandátů (*seats*) S . Výsledkem je kvóta značená písmenem Q (*quota*). Kvóty jsou užívány v kombinaci s dalšími metodami, protože rozdělování mandátů pomocí kvót nebývá beze zbytku. Nejjednodušší kvóta se nazývá Hareova (podle britského právníka Thomase Harea). Hareova kvóta může vykazovat znaky disproporcionality ve prospěch malých stran. Mezi další kvóty patří např. Hagenbach-Bischoffova kvóta (či také Droopova). Dále nesmí být opomenuta kvóta Imperiali, posílená kvóta Imperiali a Hareova-Niemeyerova formule, která není samostatnou kvótou, jedná se pouze o matematickou úpravu Hareovy kvóty s následným výpočtem množství mandátů.²⁴

---

²¹ KLÍMA, Michal. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: Radix, 1998, s. 225.

²² CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 183-184.

²³ ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, s. 140.

²⁴ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 193.

Techniky přepočtu hlasů na mandáty beze zbytku se nazývají volební dělitelé. D'Hondtův dělitel (v USA znám jako Jefferson rule) dnes platí za nejčastěji užívaný, i když zvýhodňuje velké strany. Nutno zmínit že tento způsob je používán v ČR ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Dalšími děliteli jsou: dělitel Saint-Laguého a jeho modifikovaná podoba (který řadu dělitelů nezačíná číslem 1, nýbrž desetinným číslem 1,4), modifikovaný Huntingtonův dělitel, dělitel Imperiali (vykazující vysokou míru disproporcionality ve prospěch velkých stran) a modifikovaný d'Hondtův dělitel ČR, který byl ale Ústavním soudem v roce 2001 zrušen na komunální úrovni, dodnes se ale v ČR využívá při volbách do zastupitelstev krajů²⁵

Dalším z aspektů poměrného volebního systému může být uzavírací klauzule. Bez překročení předem nastavené procentuální hranice kandidující subjekty nemají právo postoupit do skrutinia a jsou automaticky vyřazeni z bojů o mandáty. Zavedením volebního prahu se projevuje snaha předejít přílišné fragmentaci (tedy vysokému počtu zastoupených politických stran) ve výsledném složení legislativního orgánu. Pokud je však klauzule nastavena příliš nízkou, vstupu menších stran nezabrání. V ČR je tato hranice při volbách do Poslanecké sněmovny definována jako 5 % z celkového počtu získaných hlasů v rámci celého státu. V jiných zemích (např. Německo či Rakousko) se může celostátní uzavírací klauzule rozcházet s klauzulí v některých základních volebních obvodech (např. při volbách do Spolkového sněmu), čímž je stranám, které nedosáhly na celostátní volební práh, pouze na významný počet mandátů regionálních, umožněno dostat se do druhého skrutinia a tím obsadit případnější mandáty.²⁶

Příbuzným pojmem je pojem kvórum, které je definováno jako minimální počet získaných hlasů. Jelikož ale není volební účast konstantní údaj a při každých volbách se liší, má tento nástroj své nevýhody. V případě vyšší volební účasti se může do voleného orgánu dostat více stran, v případě malé volební účasti je účinek opačný. Přístup, který se zdá být dobrým kompromisem, je použití kvóty. Např. na Islandu je volební práh definován jako dvě třetiny Hareovy kvóty. Strana, jež tyto dvě třetiny nepřekročí je vyřazena a s ní i hlasy, které jí byly ve volbách přiřknuty, a kvóta se poté vypočítá znovu s užitím hlasů jen těch stran, kterým se podařilo práh překročit.

Posledním z nejdůležitějších specifik poměrného volebního systému je celkový počet skrutinií, tedy počet úrovní volebních obvodů a jejich charakter. V některých

---

²⁵ KUKLÍK, Pavel a Josef BAXA. Metody pro přepočet hlasů na mandáty. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty.

²⁶ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 200.

volebních systémech můžeme nalézt až čtyři úrovně volebních obvodů. Rozhodující je hierarchie těchto úrovní. Důvodem pro rozdělení volebních obvodů na více úrovní může být snaha o zachování těsného kontaktu mezi voličem a kandidujícím či podpora vysoké míry proporcionality v celém systému.²⁷

Kandidátní listiny a jejich flexibilita vůči voličům jsou dalším nástrojem proporčních volebních technik. V návaznosti na jejich struktury rozlišujeme tři varianty kandidátních listin. První jsou přísně vázané kandidátní listiny (*closed/rigid lists*). Voličovi není umožněno měnit pořadí kandidujících osob, kandidátku může zvolit pouze jako celek. Politická strana tak může snadno kontrolovat obsazení prvních pozic, které mají vyšší pravděpodobnost získání konkrétního mandátu. Snadná kontrola prvních pozic listiny na druhou stranu může být výhodou při snaze zastoupit v cílovém orgánu jazykové či etnické minority. Pokud je kandidátka sestavena účelně v rámci tzv. zipování, tedy pravidelného střídání kandidátů mužského a ženského pohlaví, je podpořena myšlenka zrovnoprávnění a rovných šancí. V protikladu k variantě vázaných kandidátních listin stojí volné kandidátní listiny (*free lists*). Kandidáti jsou v tomto případě vybrány politickou stranou, jsou ovšem seřazeni zpravidla abecedně dle jména a volič rozhoduje o jejich konkrétním pořadí pomocí udělením preferenčních hlasů. Na listině může dojít např. ke kumulování hlasů (*Kumulieren* – kdy jeden kandidát získá od jednoho voliče dva hlasy), vyškrtávání, či utváření zcela nové kandidátky napříč politickými stranami (tzv. panašování – *Panaschieren*). Tato varianta je základním rysem federálních voleb do švýcarské Národní rady.²⁸ Pro druh kandidátních listin, jež se nachází na pomezí, užívá česká terminologie pojem vázaná listina (*open/flexible list*). Volič zde nemůže udělovat preferenční hlasy napříč stranickým spektrem, nemusí však akceptovat stanovené pořadí kandidátů (pořadí kandidátů není předem dáno, či musí kandidát obdržet určitý počet preferencí, aby své kolegy předstihl).²⁹ V ČR se s tímto druhem kandidátních listin setkáváme při volbách do zastupitelstev obcí.³⁰

Dalším typem poměrných volebních systémů je systém jednoho přenosného hlasu (*single transferable vote*). Hlavním hlediskem, které diverzifikuje systém jednoho

---

²⁷ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 204.

²⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, s. 155; LINDER, Wolf a Sean MUELLER. Schweizerische Demokratie: Institutionen--Prozesse--Perspektiven. 4., vollständig überarbeitete und aktualisierte Auflage. Bern: Haupt Verlag, 2017 s. 118.

²⁹ CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 200-209.

³⁰ KUKLÍK, Pavel a Josef BAXA. Metody pro přepočítání hlasů na mandáty. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty.

přenosného hlasu od listinných volebních systémů je princip způsobu udělování preferenčních hlasů. Volič disponuje jedním preferenčním hlasem, dále pak označuje kandidáty, kterým má být hlas udělen v případě, kdy první vybraný kandidát nepřekročí stanovený volební práh. Hlasy, které kandidát získal nad tuto hranici, jsou později přenášeny ostatním kandidátům na základě pořadí stanoveném voliči.³¹

Mezi faktory ovlivňující přepočtení procentuálního volebního zisku na konkrétní mandáty je řazena technika přepočtu, tedy volební formule (*electoral formula*), velikost volebního obvodu a podoba hlasování (*ballot structure*), kde se zohledňuje především fakt, zda se jedná o kategoriální (*caterogical ballot*) či o ordinální hlasování (*ordinal ballot*). V případě kategoriální volby musí volič vybrat z nabízených alternativ, druhá zmíněná alternativa voliči umožňuje upravit pořadí v podobě preferenčních hlasů.

1.1.3. Smíšené volební systémy

Za smíšené volební systémy považujeme ty, které kombinují principy většinových a proporčních systémů s cílem dosáhnout co nejvyšší míry proporcionality. Podle toho, zdali se jednotlivé složky smíšeného volebního systému ovlivňují či ne, rozlišujeme závislé a nezávislé kombinace.

Nezávislá kombinace:

- koexistence,
- navrstvení,
- fúze.

Závislá kombinace:

- korekce,
- podmíněný systém.

Samostatnou kategorií pak představuje systém supersmíšený. Systémy kombinující techniky většinového a poměrného volebního systému se dají chápat jako metody snažící se o minimalizaci či úplné odstranění nevýhod vyčítaných prvním dvěma kategoriím. Protiargumenty užití smíšeného volebního systému uvádějí jako nevýhodu složitou orientaci v jednotlivých většinových a poměrných prvcích a potenciální zmatení

---

³¹ Tento způsob je využíván v zemích, které bývaly, či ještě jsou, součástí britských kolonií (Tasmánie, Irsko či Malta). Výsledky takto proběhlé volební procedury přesněji reflektuje voličovu vůli, ráz politické kultury s ohledem na osobitý charakter státu a zachovává stabilní podobu stranické soutěže. Na druhou stranu je systém jednoho přenosného hlasu kvůli neustálému připočítávání hlasů velmi komplikovaný a zdoluhavý. Srov. ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, s. 156.

voličů.³² Nám nejbližší příklad smíšeného volebního systému najdeme ve Spolkové republice Německo, která tuto formu využívá při volbách do dolní komory parlamentu, do Spolkového sněmu.³³

---

³² CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009, s. 257.

³³ Oprávněný volič má k dispozici dva hlasy. Prvním hlasem (*Erststimme*) jsou voleni osoby na základě většinového volebního systému (= tzv. přímé mandáty – *Direktmandate*). Poměrným volebním systémem se pak řídí volba druhým hlasem (*Zweitstimme*). Volební listiny pro druhé hlasy jsou tvořeny na úrovni spolkových zemí. Uzavírací klauzule čítá tři přímé mandáty, nebo 5% volební práh v případě druhých hlasů na spolkové úrovni. Komplikovanost přepočtu získaných hlasů na mandáty dokládá existence převalných (*Überhangs-*) a vyrovnávacích mandátů (*Ausgleichsmandate*). Srovnej sumárně BERNAUER, Thomas, Detlef JAHN, Patrick KUHN a Stefanie WALTER. Einführung in die Politikwissenschaft. Baden-Baden: Nomos, 2015, s. 219.

2. Politický systém ČR

Definováním konkrétních vazeb mezi subjekty státní moci pochopíme, z jakých důvodů je výzkum způsobu legitimace moci v podobě prezidenta relevantní. Základní atributy politického systému ČR jsou definovány v *Ústavě České republiky*³⁴, doplněné *Listinou základních práv a svobod*³⁵. Na tyto základní a zásadní právní normativy navazují další ústavními zákony. Aktuální Ústava z konce roku 1992 byla vytvořena v kontextu státoprávních diskuzí s ohledem na budoucí vznik ČR a nově nabytých svobod a vymanění se z předešlého totalitního komunistického režimu. Z toho důvodu v článku 9 nalézáme fundamentální ústavní zásady, které nesmí být za žádných okolností zrušeny či změněny.³⁶ Podstatné náležitosti demokratického právního státu dle článku 9 zahrnují:

- svrchovanost lidu,
- demokracii,
- většinový princip a jeho omezení,
- právní stát,
- lidská práva,
- dělbu moci,
- parlamentní systém vlády.³⁷

V kontextu předložené bakalářské práce je z výše jmenovaných nejdůležitější dělba moci, definující tři základní moci ve státě (zákonodárnou, výkonnou a soudní), jejich vzájemné vztahy a pravomoci včetně jejich omezení. Zákonodárná moc (legislativa) a její atributy jsou definovány v druhé hlavě. Legislativní mocí v ČR disponuje Parlament ČR, dále rozdělen do dvou komor. V Poslanecké sněmovně (PSP ČR) zasedá 200 poslanců, s mandátem na čtyři roky. Senát tvoří 81 členů, jejichž mandát trvá šest let a každé dva roky dochází k obměně jedné třetiny senátorů³⁸, přičemž delší mandát členů horní komory Parlamentu má pozitivní vliv na kontinuitu legislativního

---

³⁴ Česká republika. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. 12. 1992. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1992, roč. 1993, částka 1, s. 2-16. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

³⁵ Česká republika. Listina základních práv a svobod. In: Sbíрка zákonů, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.

³⁶ Sama povaha Ústavy tak garantuje občanům demokratický charakter politického systému ČR.

³⁷ VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2011, s. 142-143.

³⁸ Tzv. ústavní princip parciální obměny. Opakem je integrální obměna ve volbách do PSP ČR, tedy obnova celého orgánu najednou. Srov. MURÁR, Filip. Srovnání západoevropských regionálních druhých komor a alternativy regionalizace Senátu Parlamentu České republiky. Politologický časopis - Czech Journal of Political Science. 2013, roč. 20, s. 310.

procesu a může kompenzovat rozhodnutí komory dolní.³⁹ Volby do obou komor „probíhají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.“⁴⁰ Aktivní volební právo v obou případech podléhá věkové hranici 18 let. Pasivní volební právo při volbách do PSP ČR vzniká při dosažení 21 let věku, do Senátu při dosažení 40 let věku.⁴¹ Ústavou definovaný způsob volby do PSP ČR je konkrétně poměrný volební systém kandidátních listin s možností udělení preferenčních hlasů⁴², při volbách do Senátu je používán systém absolutní většiny ve dvoukolové variantě⁴³. Důležitým prvkem ochrany dělby moci ve státě jsou ustanovení o inkompatibilitě, která zakazují vykonávat funkci poslance a senátora zároveň. Dále se mandát poslance či senátora nesmí slučovat s funkcí prezidenta, soudce a s dalšími funkcemi stanovenými zákony.⁴⁴ Senát i PSP ČR disponují kontrolní funkcí, předmětem kontroly jsou ale v obou případech jiné orgány státní moci. Senát je pověřen potvrzováním prezidentem jmenovaných soudců Ústavního soudu (dohlíží tak na nejvyšší článek moci soudní). Jedná se o jediný subjekt státní moci, jenž má možnost zažalovat prezidenta (moc výkonná) pro velezradu. PSP ČR zastává kontrolní funkci nad vládou, vrcholným orgánem exekutivy, která musí získat důvěru PSP ČR. Vztah obou komor lze definovat jako asymetrický (nevyvážený) bikameralismus.⁴⁵

2.1 Postavení prezidenta v ústavním systému ČR

K dovršení výčtu centrálních ústavních orgánů v předložené práci zbývá charakterizovat postavení prezidenta. Prezident je Ústavou ČR definován jako hlava státu. Jedná se o označení pramenící z organistické teorie státu, ve které jsou státní instituce připodobňovány k částem a orgánům lidského těla.⁴⁶ S tímto přirovnáním se pojí především funkce reprezentační. Zároveň je prezident orgánem moci výkonné. Jeho pravomoci dělíme na dva druhy:

- samostatný výkon pravomoci,

---

³⁹ VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2011, s. 163.

⁴⁰ Čl. 18, odst. 1 a 2 Ústavy České republiky.

⁴¹ Čl. 19, odst. 2 a 3 Ústavy České republiky.

⁴² VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. Politický systém České republiky: historie a současnost. Praha: Portál, 2011, s. 210.

⁴³ Tamtéž, s. 148.

⁴⁴ Čl. 22, odst. 1 Ústavy České republiky.

⁴⁵ FILIP, Jan. Ústavní právo: učební text pro bakalářské studium. 4., aktualizované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 108.

⁴⁶ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011, s. 21.

- výkon pravomoci v součinnosti s předsedou vlády.

Mezi nejdůležitější úkoly spadající do první kategorie řadíme jmenování a odvolávání předsedy vlády a ministrů, i na základě jejich demise. Podpisem zákona prezident uzavírá legislativní proces, pokud se schválením zákona nesouhlasí, disponuje prezident právem suspenzivního (přehlasovatelného) veta, které se vztahuje na všechny zákony kromě ústavních. Proces zamítnutí zákona může zvrátit nadpoloviční většina všech členů PSP ČR.⁴⁷ Dále prezident jmenuje soudce Ústavního soudu, včetně předsedy a místopředsedů, v rámci Nejvyššího soudu pak předsedu a místopředsedy, designuje také členy Bankovní rady České národní banky a prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu. Svolává první zasedání nově zvolené PSP ČR a v určitých krizových situacích má možnost ji i rozpustit.⁴⁸ Dále má také pravomoc odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem.

Mezi kontrasygnální pravomoci, které vyžadují souhlasné stanovisko předsedy vlády či jím pověřeného člena vlády, patří sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv s obecným zastupováním státu navenek, vyhlášení volby do PSP ČR, velí ozbrojeným silám a jmenuje a povyšuje generály. Přijímá vedoucí zastupitelských misí, jmenuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí v zahraničí. Má možnost udělit amnestii a propůjčuje či uděluje státní vyznamenání. I když je prezident republiky monokratický orgán, ve výkonu funkce ho podporuje Kancelář prezidenta republiky. Kromě organizačních a protokolárních záležitostí se tato organizace stará o úkony spojené s výkonem pravomocí podle ústavy, ústavních a dalších zákonů a hospodaří s nemovitostmi ve vlastnictví ČR (areál Pražského hradu, zámek Lány a další).⁴⁹

2.1.1. Historie zakotvení prezidentské instituce v právním pořádku

Již od vzniku prezidentské pozice v Československu v roce 1918 se tato instituce těší velkému věhlasu a důvěře občanů. Prezident je společností přijímán i jako osobnost se speciálními vlohami, nadáním a schopnostmi. Pojmenování typu „prezident Osvoboditel“ nebo „prezident Budovatel“, označující dva první státníky v prezidentské funkci, T. G. Masaryka a Edvarda Beneše. K vážnosti úřadu přispívá i symbolika Pražského hradu, který se tyčí jak nad Prahou, tak pomyslně nad celým národem a nechá vzpomínat na

---

⁴⁷ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011, s. 102.

⁴⁸ Čl. 62 Ústavy České republiky.

⁴⁹ Čl. 3, odst. 1 zákona č. 114/1993 Sb. ze dne 24. března 1993 o Kanceláři prezidenta republiky.

historické státníky – krále.⁵⁰ V období První republiky „byl prezident vlastním ochráncem státního (veřejného) zájmu, byl představitelem toho, co je na státě trvalé.“⁵¹

V roce 1918 předpokládali přední představitelé nově vzniklého státu, že pravomoci prezidenta budou rozsáhlejší, než bylo s konečnou platností deklarováno v ústavě z roku 1920. Z požadavků T. G. Masaryka a E. Beneše v ní bylo zakotveno pouze suspenzivní právo veta.⁵²

I v letech po událostech února 1948, kdy se Československo stalo totalitním státem pod vedením komunistického režimu, neztratila pozice prezidenta respekt veřejnosti. I když byly v ostatních zemích sovětské sféry vlivu úřady prezidentů nahrazovány kolektivními orgány, v Československu se stala tato pozice vrcholem politické kariéry, srovnatelná s nejvyššími funkcemi ve vedení KSČ (*Komunistická strana Československa*).⁵³ Stejně jako v případě všech ostatních vrcholných funkcí ve státě, i prezidenty se až do roku 1989 stávaly režimu loajální osobnosti a zasloužili komunisté, dosazení minimálně po konzultaci se Sovětským svazem. Následující tabulka obsahuje seznam dosavadních prezidentů Československa a České republiky:

Tabulka č. 1: Seznam prezidentů ČSR, ČSSR, ČSFR, ČR

Jméno	Mandát od – do	Funkce
Tomáš Garrigue Masaryk	1918 – 1935	prezident ČSR
Edvard Beneš	1935 – 1938	prezident ČSR
Emil Hácha	1938 – 1939	prezident ČSR
	1939 – 1945	Státní prezident protektorátu Čechy a Morava
Edvard Beneš	1945 – 1948	prezident ČSR
Klement Gottwald	1948 – 1953	prezident ČSR
Antonín Zápotocký	1953 – 1957	prezident ČSR
Antonín Novotný	1957 – 1968	prezident ČSR
Ludvík Svoboda	1968 – 1975	prezident ČSSR

⁵⁰ BRUNCLÍK, Miloš a Michal KUBÁT. Kdo vládne Česku?: poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry. Brno, 2017, s. 68.

⁵¹ BROKLOVÁ, Eva. Československá demokracie: politický systém ČSR 1918-1938. Praha: Sociologické nakladatelství, 1992, s. 37.

⁵² Tamtéž, s. 35; Čl. 47 ústavního zákona č. 121/1920 Sb., ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky.

⁵³ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011, s. 15.

Gustáv Husák	1975 – 1989	prezident ČSSR
Václav Havel	1989 – 1993	prezident ČSR, ČSFR
	1993 – 2003	prezident ČR
Václav Klaus	2003 – 2013	prezident ČR
Miloš Zeman	2013 – dosud	prezident ČR

Zdroj: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/prezidenti-v-minulosti>

2.1.2. Volební systém

Prezident republiky je volen přímou volbou občanů, tajným hlasováním a na základě všeobecného a rovného volebního práva. V roce 2012 byl ústavním zákonem č. 71/2012 Sb.⁵⁴ zaveden většinový volební systém ve dvoukolové variantě s uzavřeným druhým kolem a volby jmenovaným způsobem proběhly do dnešní doby pouze dvakrát. Předtím byl prezident ČR volen na společné schůzi obou komor Parlamentu ČR, výjimkou nebyly i tři kola volby. Kandidáti byli navrhováni deseti poslanci či senátory. Především způsob volby byl považován za komplikovaný a při větším počtu vyrovnaných kandidátů končily volby patovou situací a vyhlášením nových voleb.⁵⁵ Nedostatečná transparentnost při získávání hlasů pro konkrétního kandidáta a praktiky označené za nedemokratické⁵⁶ a mafiánské vedly k příslibu koaličních stran, že další prezident už bude volen přímo občany.⁵⁷

V dnešní době musí potenciální kandidát splňovat podmínky volitelnosti do Senátu (občan ČR, kterému je více než 40 let a má právo volit) a navíc musí být jeho kandidatura podpořena peticí s podpisy nejméně 50 tisíc občanů s aktivním volebním právem (18 let věku). Další cestou je podpora nejméně dvaceti poslanců či nejméně deseti senátorů. Po ověření výše zmíněných kritérií jsou kandidáti voleni většinovým volebním systémem ve dvoukolové variantě, s uzavřeným druhým kolem. Pokud v prvním kole ani jeden z nich nepřekročí nadpoloviční hranici všech odevzdaných platných hlasů, koná se

⁵⁴ Česká republika. Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: Sbírka zákonů České republiky. 2012, částka 28, s. 850-851. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-71>.

⁵⁵ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011, s. 35.

⁵⁶ MARTINEK, Jan a Jiří REICHL. Kdo bude bručet?. Lidovky.cz [online]. 2008, 12. 2. 2008 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kdo-bude-brucet.A080212_073836_in_domov_hel.

⁵⁷ BERANOVÁ, Lucie. Vhodnost přímé volby prezidenta v ústavním systému České republiky [online]. 2014 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/qduz6/DP_-_Vhodnost_prime_volby_prezidenta_v_ustavnim_systemu_CR.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politikologie, s. 31.

kolo druhé, do kterého postupují dva nejlépeší kandidáti z kola prvního. Jedna osoba může funkci prezidenta zastávat po dvě pětiletá volební období.⁵⁸

Se změnou volební procedury přišla i diskuze na téma možného prohloubení prezidentových pravomocí, či zrušení podmínky kontrasignace ve vybraných případech, z důvodu silnějšího mandátu prezidenta, jež byl zvolen přímo lidem.⁵⁹ Takové změny by ale měly dopad na v Ústavě zakotvený parlamentarismus a ČR by se začala převažovat do roviny poloprezidencialismu. Do diskuzí nepřispěl pozitivně ani první přímo zvolený (a v roce 2018 znovuzvolený) prezident ČR Miloš Zeman, který si svým „extenzivním výkladem ústavy“⁶⁰ o prohloubení pravomocí vehementně říká.⁶¹

---

⁵⁸ Čl. 57 odst. 2 Ústavy České republiky.

⁵⁹ BRUNCLÍK, Miloš a Michal KUBÁT. Kdo vládne Česku?: poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry. Brno, 2017, s. 59.

⁶⁰ Jako příklad může sloužit kauza z roku 2013, kdy se čerstvě zvolený prezident Miloš Zeman nechal slyšet, že právě díky rozšiřujícímu výkladu Ústavy může odvolat vládu, i přesto, že tato má důvěru PSP ČR. Srov. KOPECKÝ, Josef. Zeman: Možnost odvolat premiéra vyplývá z extenzivního výkladu ústavy. IDnes.cz [online]. 2013, 4. 2. 2013 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-mini-ze-z-ustavy-vyplyva-moznost-odvolat-premiera.A130204_112657_domaci_kop.

⁶¹ BRUNCLÍK, Miloš a Michal KUBÁT. Kdo vládne Česku?: poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry. Brno, 2017, s. 11.

3. Politický systém Rakouska

Ústava Rakouské republiky, oficiálním názvem Republik Österreich, již v prvním článku definuje tento federativní stát, skládající se z devíti spolkových zemí, jako demokratickou republiku, ve které se všechna právní moc odvíjí od lidu.⁶² Jeho svrchovanost, podíl na legislativním procesu a dalších úkonech státní moci je demokratickými volbami delegována na zástupce činných ve státních institucích. Na spolkové úrovni se oprávnění voliči podílí při volbě do třech orgánů státní moci. Jedná se o parlamentní demokracii, přesněji řečeno „klasický republikánský parlamentarismus“.⁶³ Mezi další nástroje přímé demokracie, prostřednictvím kterých mají občané možnost ovlivňovat státní záležitosti, patří tři druhy referenda.⁶⁴ V případě celkové obměny ústavy je dokonce konání referenda povinné.⁶⁵ Princip dělby moci rozlišuje i v Rakousku exekutivu, legislativu a judikaturu.

Zákonodárnou mocí ve státě disponují Národní rada (*Nationalrat*) a Spolková rada (*Bundesrat*). Vztah mezi nimi charakterizuje pojem velmi silný asymetrický bikameralismus, jelikož první jmenovaný orgán je rozhodujícím, oproti tomu druhá jmenovaná, Spolková rada, má jen minimum pravomocí. V případě Rakouska je velmi problematické hovořit o dvou komorách parlamentu, jedná se spíše o dvě na sobě nezávislé instituce. Spolková rada představuje orgán, který zastupuje zájmy jednotlivých spolkových zemí. Zemské sněmy delegují své zástupce do Spolkové rady tak, aby korespondoval jejich počet se složením konkrétního zemského sněmu. Tento proces se opakuje po ustavení každého nového zemského sněmu.⁶⁶ Počet zástupců je odvislý od počtu obyvatel v dané zemi. Následující tabulka udává aktuální počet zástupců jednotlivých spolkových zemí:

Tabulka č. 2: Počet členů zástupců spolkových zemí ve Spolkové radě Rakouska

<i>spolková země</i>	<i>počet zástupců</i>
Burgenlandsko	3

⁶² „Österreich ist eine demokratische Republik. Ihr Recht geht vom Volk aus.“ Čl. 1 Bundes-Verfassungsgesetz (B-VG) – Ústava Rakouské republiky [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>.

⁶³ ŘÍCHOVÁ, Blanka. Západoevropské politické systémy: komparace politických systémů. Praha: Oeconomica, 2009, s. 173.

⁶⁴ Těmi jsou mandatorní referendum (*Volksabstimmung*), lidová iniciativa (*Volksbegehrung*) a konzultativní referendum (*Volksbefragung*). Srov. Volksabstimmungsgesetz 1972 – VAbstG, Volksbefragungsgesetz 1989 – VBefrG a čl. 41, odst. 2 B-VG.

⁶⁵ Čl. 44, odst. 3 B-VG.

⁶⁶ Čl. 35, odst. 3 B-VG.

Dolní Rakousko	12
Horní Rakousko	10
Korutany	4
Salcbursko	4
Štýrsko	9
Tyrolsko	5
Vídeň	11
Vorarlbersko	3
<i>celkem</i>	<i>61</i>

Zdroj: <https://www.parlament.gv.at/WWER/BR/AKT/>

Protože je volební období pro zemské sněmy v každé spolkové zemi stanoveno zemskou legislativou jinak, různá je i délka mandátu členů Spolkové rady. Vedoucí funkci v této instituci zastává předseda Spolkové rady; ta je založena na principu rotace a každý půlrok jí vykonává jiná se osoba podle abecedního pořadí.⁶⁷ Spolková rada má k dispozici suspenzivní veto, s jehož pomocí může činit námitky na návrhy přijímané Národní radou, která ale může užití veto přehlasovat.⁶⁸

Národní rada se skládá ze 183 členů, kteří jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva proporčním volebním systémem kandidátních listin s možností udělení preferenčního hlasu. Zástupci jsou voleni na pět let, s aktivním volebním právem od 16 let, pasivním od 18 let.⁶⁹ Uzavírací klauzule pro volby do Národní rady činí 4 % všech odevzdaných platných hlasů.⁷⁰ Vedle vlády může zákon předložit i poslanec jako jednotlivec, nebo některý z výborů. Ve vedení Národní rady figurují tři předsedové⁷¹, kteří jsou zároveň zástupci tří nejsilnějších politických uskupení v zemi. V určitých situacích je nutné svolat oba orgány zákonodárné moci. Jejich spojením vzniká Spolkové shromáždění (*Bundesversammlung*), které je přítomno například při inauguraci spolkového prezidenta či v případě vyhlášení války.⁷²

⁶⁷ Pro první půlrok roku 2019 předsedá Spolkové radě představitel sociálních demokratů - Ingo Appé. Srov. Čl. 36, odst. 1 B-VG; BUNDESRAT. *Parlament.gv.at* [online]. [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.parlament.gv.at/WWER/BR/>.

⁶⁸ Čl. 42, odst. 4 B-VG.

⁶⁹ Čl. 26, odst. 1 a 4 B-VG.

⁷⁰ Čl. 100, odst. 1 a čl. 107, odst. 2 NRWO (Nationalrats-Wahlordnung 1992).

⁷¹ Aktuálně jimi jsou Wolfgang Sobotka (ÖVP), Doris Buresová (SPÖ) a Anneliese Kitzmüllerová (FPÖ). Srov. PRÄSIDENTINNEN UND PRÄSIDENTEN. Nationalrat. *Parlament.gv.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.parlament.gv.at/WWER/NR/>.

⁷² Čl. 38 B-VG.

Výkonnou mocí ve státě je pověřena vláda. Skládá se ze spolkového kancléře, vicekancléře, ministra financí a dalších ministrů. Disponuje zákonodárnou iniciativou. Národní rada nestvrzuje existenci nové vlády vótem důvěry, může však vůči vládě či konkrétním ministrům vyhlásit nedůvěru. Kolektivní odpovědnost vlády ovšem v Rakousku neplatí, a tak každý ministr přebírá odpovědnost za svůj resort. Po volbách do Národní rady je prezidentem pověřen spolkový kancléř k sestavení vlády. Zpravidla se jedná o zástupce nejsilnější strany, toto pravidlo však není ústavou formálně předepsáno.⁷³

3.1. Postavení prezidenta v ústavním systému Rakouské republiky

Prezident Rakouské republiky je posledním článkem státní moci, který v předložené práci nebyl charakterizován. Stejně jako v ČR je i on považován za hlavu státu. Zatímco český prezident disponuje i funkcemi, které provádí samostatně, bez souhlasu předsedy vlády či příslušného ministra, v Rakousku tomu tak není. Všechny úkony rakouského prezidenta musí být schváleny spolkovým kancléřem, či příslušným ministrem, pokud není v ústavě uvedeno jinak. Jeho nejdůležitější pravomocí je jmenování vlády. Spolkovým kancléřem jmenuje vítěze voleb a na jeho doporučení další ministry, celou vládu může odvolat samostatně, odvolat jednotlivého ministra může jen na základě návrhu ze strany spolkového kancléře.⁷⁴ V moderní historii Rakouska se setkáváme pouze s jedním případem, kdy prezident odmítl jmenovat kancléřem navržené ministry.⁷⁵ Spolkový prezident může odvolat i Národní radu a iniciovat tak nové volby, ovšem může tak učinit pouze na návrh vlády. V celé moderní historii Rakouska se tak stalo pouze jednou, a to v krizovém roce 1930.⁷⁶ Dnes by byl tento postup jen těžko akceptovatelný, a to kvůli konkurující pozici spolkového prezidenta a Národní rady. Mohlo by k tomu každopádně dojít v krizové situaci, především pokud by Národní rada

---

⁷³ DACHS, Herbert. Politik in Österreich: das Handbuch. Wien: Manz, 2006, s. 185.

⁷⁴ Čl. 70, odst. 1 B-VG.

⁷⁵ Stalo se tak v roce 2000, kdy se ve volbách do Národní rady dosavadním koaličním stranám ÖVP a SPÖ (nepovedlo zopakovat volební úspěchy z předešlých let. Především kvůli nespokojenosti voličů s prací koaličních stran se tak na druhé místo vyhoupla FPÖ v čele s kontroverzním předsedou Jörgem Haiderem, jež byla mnohými vnímána jako extrémně pravicová. Tehdejší prezident Thomas Klestil nejenže nepověřil sestavením vlády vítěze voleb, ale po úspěšném vyjednávání ÖVP a FPÖ a předložení seznamu nových ministrů odmítl dva z nich (Hilmara Kabase a Thomase Prinzorna – oba členy Svobodných) jmenovat. Celá kauza a následné sestavení koalice lidovců a Svobodných znamenala pro Rakousko ochlazení vztahů s celou Evropskou unií. Srov. PELINKA, Anton a Sieglinde ROSENBERGER. Österreichische Politik: Grundlagen, Strukturen, Trends. 2., aktualisierte Auflage. Wien: Faculta Verlags- und Buchhandels, 2003, s. 179-181.

⁷⁶ DACHS, Herbert. Politik in Österreich: das Handbuch. Wien: Manz, 2006, s. 189.

nebyla schopna činit politická rozhodnutí.⁷⁷ Další pravomoc, vycházející z označení „hlava státu“, je reprezentace Rakouska navenek. Kromě účasti na různorodých událostech, kde je přítomnost zástupce alpské republiky žádána, může být v očích občanů přijímán jako jakýsi druh mluvčího lidu.⁷⁸ Z průzkumů vedených při prezidentských volbách v roce 2004, které vyhrál kandidát SPÖ Heinz Fischer, vyšlo najevo, že nejdůležitějším faktorem pro voliče je kandidát, kterého může označit jakožto důvěryhodného a upřímného. Uvedené dvě vlastnosti ovlivňovaly vnímání kandidátů i v poslední prezidentské volbě. Toto hledisko zvítězilo nad schopností dobře reprezentovat Rakousko, či nad stranickou příslušností kandidáta.⁷⁹ Z praktické stránky je prezident rovněž vrchním velitelem armády, ve spolupráci s příslušným ministrem či vládou designuje soudce Správního soudního dvora (nejvyšší správní soud) a Ústavního soudu. Je také pověřen kontrolou souladu jednotlivých právních norem s ústavou a podpisem státních smluv.⁸⁰

Sesazení prezidenta je možné dle ústavy vyvolat všelidovým hlasováním, které je iniciováno Spolkovým shromážděním. Pokud občané s odvoláním prezidenta nesouhlasí, je Národní rada rozpuštěna a následují nové volby. V případě, že občané ve všelidovém hlasování projeví svou nespokojenost, následuje schůze Spolkového shromáždění, které se musí zúčastnit více jak polovina členů, a pro návrh je potřeba získat souhlas dvoutřetinové většiny.⁸¹

3.1.1. Historie prezidentské instituce

V kontextu Rakouské první republiky⁸² a tvorby ústavy nově vzniklého státu byl dlouho zpochybňován vznik funkce prezidenta jakožto monokratického orgánu. Stalo se tak až v roce 1920 a pravomoci prezidenta voleného Spolkovým shromážděním nebyly početné. S postupnými reformami ústavy se tak rozrůstala i moc prezidenta, nejmarkantněji pak v Ústavě z roku 1929, kterou po roce 1945 převzala i Druhá rakouská republika.⁸³

---

⁷⁷ Čl. 29, odst. 1 B-VG.

⁷⁸ DACHS, Herbert. Politik in Österreich: das Handbuch. Wien: Manz, 2006, s. 198.

⁷⁹ PLASSER, Fritz a Peter ULRAM. Ruhe und Unruhe: Die Bundespräsidentenwahl und die Wahlen zum Europäischen Parlament 2004. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2004. Wien: Böhlau Wien, 2005, s. 12.

⁸⁰ Čl. 47, odst. 1 B-VG.

⁸¹ Čl. 60, odst. 6 B-VG.

⁸² Přesná periodizace První republiky je předmětem odborných diskuzí.

⁸³ Ústava z roku 1929 definuje systém parlamentní demokracie (odpovědnost vlády vůči Národní radě) a přímou volbu prezidenta, který má ale rakouský parlamentarismus svými pravomocemi doplňovat. Srov.

Úřad prezidenta Rakouské republiky byl doposud vykonáván jen muži. Z hlediska politického spektra se jednalo nejčteněji o členy sociální demokracie (v pěti případech), dva prezidenti byli členy lidovců, dva bez politické příslušnosti. I v Rakousku je funkce prezidenta pojímána jako vrchol politické kariéry a věk jejích vykonavatelů se při prvním zvolení pohybuje mezi 59 a 78 lety. Medián věku prezidentů je 66 let.⁸⁴ Zajímavý fakt vypovídající o důležitosti úřadu prezidenta je, že jen tři prezidenti se dožili konce svého druhého volebního období.⁸⁵

Tabulka č. 3: Seznam prezidentů ve Druhé rakouské republice (1945 – doposud)

Jméno	Mandát od – do	Politická příslušnost
Karl Renner	1945 – 1950	SPÖ
Theodor Körner	1951 – 1957	SPÖ
Adolf Schärf	1957 – 1965	SPÖ
Franz Jonas	1965 – 1974	SPÖ
Rudolf Kirchschläger	1974 – 1986	bez politické příslušnosti
Kurt Waldheim	1986 – 1992	ÖVP
Thomas Klestil	1992 – 2004	ÖVP
Heinz Fischer	2004 – 2016	SPÖ
Alexander Van der Bellen	2017 – doposud	bez politické příslušnosti

Zdroj: <https://www.bundespraesident.at/aktuelles/detail/news/bisherige-amtsinhaber/>

3.1.2. Volební systém

Prezident Rakouské republiky je od roku 1951 volen na základě přímé volby. Pasivní volební právo je ohraničeno věkem 35 let. Aktivní volební právo podléhá stejným podmínkám, které platí pro volby do Národní rady. Ke kandidatuře je potřeba získat podporu minimálně 6 tisíc oprávněných voličů. Do roku 1998 bylo možné tuto podmínku obejít, pokud kandidátovi vyjádřilo podporu pět poslanců Národní rady. Funkční období

PELINKA, Anton a Sieglinde ROSENBERGER. Österreichische Politik: Grundlagen, Strukturen, Trends. 2., aktualisierte Auflage. Wien: Faculta Verlags- und Buchhandels, 2003, s. 25.

⁸⁴ DACHS, Herbert. Politik in Österreich: das Handbuch. Wien: Manz, 2006, s. 192.

⁸⁵ Jedná se o Rudolfa Kirchschlägera, Kurta Waldheima a Heinze Fischera. Srov. BISHERIGE AMTSINHABER. *Bundespräsident.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.bundespraesident.at/aktuelles/detail/news/bisherige-amtsinhaber/>.

prezidenta čítá šest let a je umožněno jedno znovuzvolení.⁸⁶ V souladu s ústavou, i když ještě nikdy neuveden do praxe, je i opětovná kandidatura po druhém znovuzvolení, ale jen v případě, že úřad v mezidobí zastával někdo jiný. Do roku 2004 platila účast na volbě prezidenta za povinnou. Od roku 2011 je zrušen zákaz kandidatury členů vládnoucích královských rodů, či členů bývalých královských rodin. Tento zvláštní historický relikt by jen těžko obstál v moderní politické kultuře Rakouska. Kandidát, který získal potřebnou podporu pod svůj návrh kandidatury od voličů, musí zaplatit poplatek ve výši 3 600 Euro a uveřejnit tento návrh nejpozději 30 dní do voleb.⁸⁷ Užitý volební systém je většinový, dvoukolový, s uzavřeným druhým kolem.

Zvláštní kategorií volby, kterou z českého prostředí neznáme, a jež je pro pochopení vývoje poslední volby prezidenta velmi důležitá, je korespondenční volba (*Briefwahl*). Jedná se o demokratický prvek, umožňující občanům další alternativu při odevzdávání hlasů. Primární myšlenka zahrnovala pouze oprávněné voliče žijící v zahraničí a jejich volbu z míst mimo území Rakouska. Později se rozšířila do všech voleb na spolkové úrovni a mohou ji využít i tuzemští voliči. Zájemce o takovou volbu musí správně vyplnit a odeslat (či odevzdat) v příslušné lhůtě volební lístek a voličskou kartu, kterou deklaruje, že je jeho volba učiněna dobrovolně, bez dohledu a opravdu přímo jím.⁸⁸ I když je potvrzeno, že umožnění korespondenční volby v Rakousku přispělo k vyšší volební účasti⁸⁹, najdou se v rakouské politické scéně i její oponenti. Především FPÖ (jejíž námitky výrazně zkomplikovaly i poslední prezidentskou volbu) navrhuje zachovat korespondenční volbu jen v případě voličů žijících v zahraničí a zaujímá nesouhlasný postoj k využívání tohoto způsobu voliči, kteří se nachází v Rakousku, a nevyhovuje jim pouze termín voleb. Pro ty navrhuje zřídit den před oficiálním termínem voleb speciální volební místnosti například na důležitých dopravních uzlech, či v okresních hejtmanstvích.⁹⁰

---

⁸⁶ Čl. 60, odst. 5 B-VG.

⁸⁷ WAHL UND AMTSZEIT. *Bundespräsident.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.bundespraesident.at/aktuelles/detail/news/wahl-und-amtszeit/>.

⁸⁸ WAHLEN. *Österreich.gv.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/leben_in_oesterreich/wahlen/6/Seite.320540.html.

⁸⁹ KERSTING, Norbert. Briefwahl im internationalen Vergleich. *Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft*. 2004, Bd. 33 (3), s. 345. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://webapp.uibk.ac.at/ojs/index.php/OEZP/article/view/1155/850>.

⁹⁰ LINDORFER, Raffaella. FPÖ will Vor-Wahltag statt Briefwahl. *Kurier.at*. [online]. 8. 11. 2017. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://kurier.at/politik/inland/fpoe-will-vor-wahltag-statt-briefwahl/297.007.430>.

4. Prezidentské volby v ČR 2018

Občany České republiky počátkem roku 2018 čekala historicky druhá přímá volba prezidenta, ve které tehdejší prezident Miloš Zeman usiloval o své znovuzvolení. Ve volebním boji se mu postavilo osm dalších kandidátů.

4.1. Kandidáti

Jako první oznámil svou kandidaturu na konci července 2016 lékař a aktivista Marek Hilšer. Vedle demonstrací proti Topolánkově vládě (2008) a proti reformě vysokých škol (2012) je mediálně nejznámější jeho protest na Úřadu vlády proti ruské anexi Krymu. Ve svých 41 letech byl historicky nejmladším kandidátem na post prezidenta.⁹¹ Nestraníku Hilšerovi se nepodařilo nasbírat 50 000 potřebných podpisů. Na poslední chvíli oznámil podporu od 11 senátorů.⁹²

Na podzim roku 2016 ohlásil svou kandidaturu Michal Horáček. Podnikatel, textař a dramaturg si kampaň hradil z vlastních nákladů. Podařilo se mu nasbírat 86 000 podpisů. Jeho jméno je spojené především se sázkařskou společností Fortuna, jenž vybudoval a v roce 2004 svůj podíl v ní prodal.⁹³

Miloš Zeman oznámil svou kandidaturu na začátku března 2017. I on, jakožto stávající prezident, musel nasbírat dostatečný počet podpisů. Podpisovou kampaň za něj vedla jeho žena Ivana.⁹⁴ Kontroverzi vzbudilo svérázné a netransparentní (ne)vedení kampaně. Zeman deklaroval, že kampaň nepovede. S postupem času vyšlo najevo prostřednictvím volebních plakátů a billboardů, že za něj tento úkol převzal Spolek přátel Miloše Zemana a SPOZ (*Strana Práv Občanů ZEMANOVCI*), jejímž čestným předsedou je právě Miloš Zeman. Tyto dva subjekty uvedly, že kampaň vedou na základě nepeněžitého bezúplatného plnění. Kvůli tomuto označení nebylo možné dohledat, kdo přesně za propagování osoby Miloše Zemana stojí. *Úřad pro dohled nad hospodařením*

---

⁹¹ MŮJ PŘÍBĚH. *Mareknahrad.cz* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.mareknahrad.cz/muj-pribeh>.

⁹² ČTK. Marek Hilšer podal kandidaturu. Podpisy sehnal od senátorů. *Lidovky.cz* [online]. 2. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/marek-hilser-muze-kandidovat-na-hrad-podpisy-sehnal-od-senatoru.A171102_105502_in_domov_ele.

⁹³ ŽIVOTOPIS. *Michalhoracek.cz* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.michalhoracek.cz/kdo-jsem/zivotopis/>.

⁹⁴ JAROŠ, Milan a Ivana SVOBODOVÁ. Jak šéfka Zemanovy podpisové kampaně dala první podpis na podpisový arch. *Respekt.cz* [online]. 24. 4. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/sefka-zemanovy-podpisove-kampane-dala-jako-prvni-svuj-podpis-na-podpisovy-arch>.

politických stran a politických hnutí po prošetření celé záležitosti neshledal rozpor se zákonem, konstatoval ale, že princip transparentnosti byl rozhodně porušen.⁹⁵

Koncem března 2017 ohlásil svou kandidaturu vysokoškolský profesor a dlouholetý předseda Akademie věd ČR Jiří Drahoš. Kandidoval jako nezávislý, veřejně ho ale podpořili například lidovci, Starostové či TOP 09. I přesto, že nikdy nevstoupil do KSČ, byl osočován ze spolupráce se Státní bezpečností (StB). Drahoš tato nařčení odmítl a nechal si vypracovat lustrační ověření⁹⁶, za účelem vyvrácení těchto informací.⁹⁷

Skladatel a předseda strany Rozumní Petr Hannig vstoupil do boje o Hrad jako pátý. Podařilo se mu získat podporu 26 poslanců.⁹⁸ Se svou stranou, která za dobu své existence několikrát změnila název, se do politiky snažil proniknout několikrát.⁹⁹ Největším volebním úspěchem byl zisk 4,26 % hlasů při volbách do PSP ČR v roce 2010, ve kterých se spojil s Janou Bobošíkovou.¹⁰⁰

Druhý nejmladší kandidát Pavel Fischer získal podporu 17 senátorů. Široké veřejnosti je znám především jako poradce prezidenta Václava Havla, později působil na velvyslanectví v Paříži pro Francii a Monako. Od roku 2015 figuroval jako ředitel Ústavu empirických výzkumů STEM.¹⁰¹

Jiří Hynek, ředitel Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu České republiky, svou kandidaturou reprezentoval politickou stranu Realisté. Předsedu této strany, Petra Robejška, považuje za svého hlavního poradce. Podpořilo ho 22 poslanců.¹⁰²

---

⁹⁵ Zřízení zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů. Jeho úkolem je především dohlížet na financování volebních kampaní, a to i v případě prezidentských voleb. Srov. ČTK. V Zemanově kampani chyby nevidíme. Popřela ale transparentnost, oznámil dohledový úřad. iRozhlas.cz [online]. 29. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/prezidentske-volby-2018-urad-pro-dohled-nad-hospodarenim-politickyh-stran-zeman_1801291947_pj.

⁹⁶ Lustrační osvědčení je dokument, který dokazuje či vyvrací evidenci v seznamu příslušníků a spolupracovníků Státní bezpečnosti. Srov. VYSTAVENÍ OSVĚDČENÍ PODLE ZÁKONA Č. 451/1991 SB. (TZV. LUSTRAČNÍ OSVĚDČENÍ) JEDNOTLIVCI. *Ministerstvo vnitra České republiky*. Mvcr.cz [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rady-a-sluzby-dokumenty-vystaveni-osvedceni-podle-zakona-c-451-1991-sb-tzv-lustracni-osvedceni-jednotlivci.aspx>.

⁹⁷ MŮJ ŽIVOT. *Jiridrahos.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.jiridrahos.cz/muj-zivot/>.

⁹⁸ HELLER, Jakub. Kandidovat na prezidenta může i hudebník Hannig, získal podporu poslanců. iDnes [online]. 26. 10. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/petr-hannig-rozumni-hudebnik-prezident-kandidatura.A171026_111801_domaci_pas.

⁹⁹ Aktuálně oznámil i kandidaturu do Evropského parlamentu v koalici s Národní demokracií. Na kandidátce je číslem 2. Srov. KANDIDÁTI DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU. *Rozumni2017.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.rozumni2017.cz/kandidati/>.

¹⁰⁰ KDO JSEM. *Petrhannig-rozumni.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.petrhannig-rozumni.cz/about/>.

¹⁰¹ ŽIVOTOPIS. *Pavelfiser.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.pavelfischer.cz/omne/zivotopis/>.

¹⁰² POLITIK JIŘÍ HYNEK. *Hynekprezident.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://hynekprezident.cz/>.

Kandidátovi za ODA (*Občanská demokratická aliance*) Vratislavu Kulhánkovi se podařilo získat 23 poslaneckých podpisů. Bývalý ředitel Škody Auto byl mezi roky 1968-1970 členem KSČ, objevil se i v evidenci spolupracovníků StB, tuto skutečnost však na základě žaloby vyvrátil soud.¹⁰³

Kandidát s bezesporu četnými politickými zkušenostmi Mirek Topolánek ohlášením kandidatury na poslední chvíli mnohé překvapil. Někdejší senátor a předseda ODS (*Občanská demokratická strana*) a bývalý premiér získal podporu 10 senátorů. S jeho jménem je spojeno mnoho afér a po odchodu z politické scény v roce 2010 se věnoval činností v soukromé sféře.¹⁰⁴

Dohromady tedy podmínky pro kandidaturu splnilo devět osob. Zajímavým faktem je, že nikdo nebyl oficiálně navržen etablovanou politickou stranou, pokusy o prosazení svého kandidáta vedly jen mimoparlamentní strany bez většího renomé.

4.2. Volební témata

Asi nejdůležitějším volebním tématem (před druhým kolem volby ještě vyhocenějším) byla migrace. Stejně jako celá Evropa, i představitelé České republiky hledali svůj postoj k migrační krizi, která silně polarizovala společnost. Negativně se k přerozdělování uprchlíků na základě kvót definovaných EU postavili všichni.¹⁰⁵ J. Drahoš upozorňoval na důležitost řešení příčin migrace, P. Fischer poznamenal, že i přes kritiku systému kvót musí být Česká republika stabilním spojencem EU a hledat společné řešení migračních otázek.¹⁰⁶

Kladný postoj k přijetí eura vyslovili Drahoš, Fischer, Hilšer a Horáček. Všichni nezapomněli poznamenat, že mezi prezidentovy pravomoci nepatří prosazování politických programů, nýbrž otevírání dialogu a seriózní debaty.¹⁰⁷ Za euroskeptika a

---

¹⁰³ PROCHÁZKOVÁ, Pavlína. Bojovníci o Hrad. Kdo je prezidentský kandidát Vratislav Kulhánek. Lidovky.cz [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prezidentske-volby-2018-prezidentsti-kandidati-profilu-prehled-vratislav-kulhanek.A180102_170327_in_domov_prop.

¹⁰⁴ PROCHÁZKOVÁ, Pavlína. Bojovníci o Hrad. Kdo je prezidentský kandidát Mirek Topolánek. Lidovky.cz [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prezidentske-volby-2018-prezidentsti-kandidati-profilu-prehled-mirek-topolanek.A180102_163944_in_domov_prop.

¹⁰⁵ BOHUSLAVOVÁ Renáta a Barbora ZPĚVÁČKOVÁ. Otázka pro prezidentské kandidáty: Jak se stavíte k migrační krizi? iDnes.cz [online] 12. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/460289-otazka-pro-prezidentske-kandidaty-jak-se-stavite-k-migracni-krizi.html>.

¹⁰⁶ KOPECKÝ Josef a Jakub POKORNÝ. Uprchlíky by Fischer přijal, dal by si pozor jmenovat premiérem stíhaného. iDnes.cz [online] 5. 10. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/460289-otazka-pro-prezidentske-kandidaty-jak-se-stavite-k-migracni-krizi.html>.

¹⁰⁷ ČTK. Kandidáti na Hrad: Milosti, vyznamenání a jmenovali by stíhaného politika premiérem? Lidovky.cz [online] 7. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.lidovky.cz/domov/kandidati-na>

příznivce odchodu České republiky z EU byl považován především Hannig.¹⁰⁸ Hynek by referendum rád vyvolal, protože občané jsou dle něj dost kvalifikovaní na rozhodování o svých zástupcích v orgánech státu, tak i v případě referenda.¹⁰⁹

Přibližně měsíc před prvním kolem kandidát Drahoš oznámil, že je cílem dezinformačních webů, které na jeho osobu útočí nepravdivými informacemi. Tuto činnost popsal jako hybridní válku s možným ovlivněním voleb. Dezinformační kampaň potvrdil i Horáček. V návaznosti na toho prohlášení se nechal slyšet Topolánek, který ze záměrného ovlivňování voleb šířením dezinformací vinil „*určitý ruský vliv, který tady nepochybně existuje*“.¹¹⁰

Z témat týkajících se domácí politiky dominovala kritika současné vlády, a hlavně vztah kandidátů k trestně stíhanému premiérovi Andreji Babišovi. Nejčastěji pokládána otázka se tak týkala pověření trestně stíhané osoby k sestavení vlády. Až na jednu výjimku by všichni takovouto osobu premiérem nejmenovali. Solitérem ve svém názoru se stal Hannig, který by ctil přání voličů vycházející z výsledků voleb a nehleděl by na jiné skutečnosti.¹¹¹

Kandidáti se shodli na ponechání prezidentských pravomocí v takovém rozsahu, jak je Ústava definuje, nehledě na relativně nedávno zavedenou přímou volbu. M. Horáček navrhoval zavedení odvolatelnosti prezidenta na základě referenda, jako je tomu na Slovensku či v Rakousku.¹¹²

Nutno dodat, že kandidát a prezident Miloš Zeman údajně odmítl vést kampaň, a proto nebyl přítomný na žádné z televizních debat, odmítl odpovídat i na otázky tisku spojené s volebními tématy. Do předvolebních debat vstoupil až před druhým kolem.

---

hrad-milosti-vyznamenani-a-jmenovali-by-stihaneho-politika-premierem.A180106_092828_ln_domov_sij.

¹⁰⁸ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Hannig: Člověk má poslouchat i ostatní. Na Hrad bych si vzal lidi s opačným politickým názorem. Lidovky.cz [online] 6. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kandidat-prezidentske-volby-petr-hannig-anketa_1712061040_dp.

¹⁰⁹ TRACHTOVÁ, Zdeňka. Hynek: Nechci okamžitě vystupovat z Evropské unie, občané ale mají právo o tom rozhodnout. iRozhlas.cz [online] 11. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kandidat-na-prezidenta-jiri-hynek-anketa_1712111041_ako.

¹¹⁰ ČTK. ‚Čelíme hybridnímu konfliktu.‘ Riziko ovlivňování voleb připustili i Horáček a Topolánek. Lidovky.cz [online] 1. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/celime-hybridnimu-konfliktu-riziko-ovlivnovani-voleb-pripustili-i-horacek-a-topolaneck.A171201_152408_ln_domov_ELE.

¹¹¹ Rakousko: Čl. 60, odst. 6 B-VG. Slovensko: zákon č. 49/1999 Z.z., o způsobu volby prezidenta Slovenskej republiky, o ľudovom hlasovaní o jeho odvolaní a o doplnení niektorých ďalších zákonov. Srov. ČTK. Kandidáti na Hrad: Milosti, vyznamenání a jmenovali by stíhaného politika premiérem? Lidovky.cz [online] 7. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kandidati-na-hrad-milosti-vyznamenani-a-jmenovali-by-stihaneho-politika-premierem.A180106_092828_ln_domov_sij.

¹¹² Tamtéž.

4.3. Průběh voleb

První kolo voleb bylo stanoveno na 12. a 13. ledna 2018. Dle modelu, který kombinoval výsledky průzkumů a kurzy sázkových kanceláří, vstupovali do voleb kandidáti Miloš Zeman a Jiří Drahoš jako favorité. Dalším kandidátům byly přičítány pouze velmi nízké šance na výhru. Průběh prvního kola voleb zkomplikovala mladá aktivistka z hnutí Femen, která ve volební místnosti v pražské městské části Stodůlky čekala na Miloše Zemana, aby zde, svlečená do půl těla, prezentovala názor, že je Zeman pouze loutkou ve službách ruského prezidenta, Vladimira Putina.¹¹³ I když tato akce všechny přítomné včetně prezidenta šokovala, po pár minutách se vrátil a v pořádku odvolil. Volby tímto incidentem nebyly z právního hlediska narušeny.

Výsledky prvního kola prezidentských voleb přibližuje následující tabulka:

Tabulka č. 4: Výsledky prvního kola voleb

<i>jméno</i>	<i>výsledek v %</i>
Miloš Zeman	38,56
Jiří Drahoš	26,60
Pavel Fischer	10,23
Michal Horáček	9,18
Marek Hilšer	8,83
Mírek Topolánek	4,30
Jiří Hynek	1,23
Petr Hannig	0,56
Vratislav Kulhánek	0,47

Zdroj: <https://www.mvcr.cz/clanek/volba-prezidenta-republiky.aspx>

Volební účast činila 61,92 %. Jako zarážející se může jevit nepoměr výdajů vložených do kampaní a celkový výsledek jednotlivých kandidátů. Relativně vysokým a neočekávaným ziskem překvapil Marek Hilšer, který do své kampaně investoval přes 1,5 milionu Kč. V podílu celkových nákladů na jeho konečný volební výsledek „zaplatil“ za

---

¹¹³ S nápísem na svém těle „Zeman, Putin's slut“ („Zeman, Putinova coura“) vyběhla proti tehdejšímu prezidentovi. Členové Zemanovy ochranky byli kritizováni kvůli pomalému zásahu. Srov. SHABU, Martin. Expert: Nahá aktivistka u Zemana? Člen ochranky z „epizody“ nezareagoval včas. Lidovky.cz [online] 12. 11. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/expert-pri-utoku-na-zemana-nezareagoval-vcas-clen-ochranky-z-epizody.A180112_163508_ln_domov_sij.

každý hlas tři koruny. Oproti tomu největšího nepoměru mezi výdaji na kampaň a procentuálním ziskem vykázal Vratislav Kulhánek, jehož jeden hlas „stál“ 283 korun. Jeho celkové náklady čítaly téměř sedm milionů korun. Ve srovnání dvou postupujících kandidátů do druhého kola vyšel přepočítaný na jeden hlas méně Miloš Zeman (téměř 8,5 koruny), i když tento údaj se nejeví zcela jako relevantní kvůli netransparentnímu vedení financování jeho kampaně. Jiřímu Drahošovi vyšel jeden hlas na 22 korun.¹¹⁴

Vstupem Miloše Zemana do prezidentských debat před druhým kolem dostal i on v médiích prostor na opakování známých stanovisek. Oproti Drahošovi deklaroval, že druhý pokus při sestavení vlády získá znovu Andrej Babiš, trestně stíhaný z dotačního podvodu v kauze Čapí hnízdo. Dle jeho názoru je také nutné rozšířit pravomoci přímo voleného prezidenta. Neshodu zaznamenali i v tématu přijetí eura, v Zemanově případě zazněly konkrétní podmínky pro vstup do eurozóny. Oba kandidáti se postavili proti přerozdělování migrantů na základě kvót, Zeman však Drahoše nařkl, že chce přijímat migranty.¹¹⁵ Celkem se Miloš Zeman účastnil dvou televizních rozhovorů, do kterých Jiří Drahoš odmítl vstoupit.¹¹⁶ Dvou prezidentských debat se poté účastnili oba. Druhá z nich se konala v České televizi a sledovalo ji 2,6 milionu diváků. V ní se oba kandidáti neshodli především v názoru, že jsou volby ovlivňovány dezinformační kampaní ze strany proruských webů. Zeman zopakoval výsledek šetření rozvědky, která neshledala žádnou zahraniční intervenci. Dále se Miloš Zeman snažil spojit svého protikandidáta s výrokem, že nejvíce důvěřuje kontroverznímu a neoblíbenému politiku Miroslavu Kalouskovi z TOP 09. Drahoš odmítl tento výrok s tím, že si ho Zeman úmyslně přikreslil.¹¹⁷

Druhé kolo voleb se konalo 26. a 27. ledna 2018. Volební účast se zvýšila oproti prvnímu kolu na 66,60 %. Tabulka (viz. níže) dokládá počet hlasů a procentuální zisk obou kandidátů:

---

¹¹⁴ ŠVEC, Pavel a Adéla PACLÍKOVÁ. Na kolik vyšel jeden hlas? Nejvíc „platil“ Kulhánek, nejméně Hilšer. *ct24.ceskatelevize.cz* [online] 15. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2361688-na-kolik-vysel-jeden-hlas-nejvic-platil-kulhanek-nejmene-hilser>.

¹¹⁵ ČTK. Zeman versus Drahoš: jak vidí naše členství v EU a jak se staví k přijímání migrantů? *iRozhlas.cz* [online] 21. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlaz.cz/volby/drahos-zeman-nazory-migranti-clenstvi-v-eu-adopce-prijeti-eura_1801211850_mos.

¹¹⁶ POLÁK, Michal. Barrantov zvýhodnil Zemana, moderátor mu stranil, říká rada. Nemůžu suplovat Drahoše, hájí se Soukup. *Aktualne.cz* [online] 8. 2. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/tv-barrantov-vyrazne-vyvhodnila-zemana-tvrdi-rrtv/r~bba353820ce811e894960cc47ab5f122/>.

¹¹⁷ SURMANOVÁ, Kateřina, TOMÁNEK, Tomáš a Ondřej KOUTNÍK. Lidovky.cz [online] 26. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/noviny/rozhodujici-stret-posledni-debata-uchazecu-o-hrad-byla-utocna-ale-vkusna.A180125_233927_ln_noviny_pev.

Tabulka č. 5: Výsledky druhého kola voleb

<i>jméno</i>	<i>počet hlasů</i>	<i>výsledek v %</i>
Miloš Zeman	2 853 390	51,36
Jiří Drahoš	2 701 206	48,63

Zdroj: <https://www.idnes.cz/volby/prezidentske?k=vysledky-druhe-kolo>

4.4. Analýza výsledků

V českém případě neexistují tak rozsáhlá sociologická šetření spjatá s prezidentskými volbami, jako je tomu v případě rakouském. I tak se z výsledků dají vyvodit určité závěry a úspěšnost jednotlivých kandidátů se dá dobře posoudit.

Kandidát, který se dá považovat za nejméně úspěšného, je Mirek Topolánek. Od své strategie překvapivého ohlášení kandidatury na poslední chvíli si nejspíše sliboval lepší výsledky, než se mu podařilo získat. Vodítkem k tomuto závěru můžou být i jeho reakce na první sečtené hlasy, ze kterých bylo jasné, že se jeho velký návrat na politickou scénu nekoná. Ve svém volebním štábu se vyhýbal otázkám novinářů a odmítl pozvání do debaty neúspěšných kandidátů. Podporu Jiřímu Drahošovi do druhého kola vyslovil ještě před součtem všech hlasů.¹¹⁸

Za úspěšné kandidáty prvního kola se dají považovat kandidáti z 3. až 5. místa. Především Marek Hilšer, který v porovnání k ostatním vložil jen minimum finančních zdrojů a skončil jen těsně pod dvouciferným výsledkem. Michal Horáček už na začátku své kandidatury prohlašoval, že jeho největším soupeřem je v kampani on sám. I prohru tedy bral jako cennou životní zkušenost, šlo mu především o co největší transparentnost v kampani.¹¹⁹ Dokument o jeho kandidatuře *Máme navíc*, který natočil jeho tehdejší poradce a režisér Robin Kvapil, vyšel ještě v roce 2018.¹²⁰ Pavel Fischer již na podzim roku 2018 deklaroval, že se o post prezidenta hodlá ucházet i

¹¹⁸ BERNÁT, Michal. Stačila cesta ze „Špindlu“ do Prahy a bylo po všem. Hořká sobota Mirka Topolánka. Lidovky.cz [online] 14. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ze-spindlu-az-k-propadaku-nejhorsisobota-mirka-topolanka.A180113_162553_In_domov_mber.

¹¹⁹ POSPÉCHOVÁ TAJOVSKÝ, Petra. Prohra vždycky bolí, vzpomíná na prezidentské volby Horáček. Lidovky.cz [online] 1. 2. 2019 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prohra-vzdycky-boli-rika-o-prezidentskych-volbach-horacek-dal-jsem-do-toho-vsechno.A190131_183932_In_domov_form.

¹²⁰ MÁME NAVÍC. *Csfd.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/663417-mame-na-vic/prehled/>.

v následujících prezidentských volbách v roce 2023.¹²¹ Hilšer, Fischer a jejich další soupeř z prvního kola prezidentské volby, Jiří Hynek vstoupili i do boje o senátní křesla.¹²²

Jiří Drahoš po neúspěšné kandidatuře na post prezidenta uspěl v senátních volbách, a to hned v prvním kole.¹²³ On sám vnímal podporu téměř 2,7 milionu voličů v prezidentských volbách jako závazek do budoucna a zúročil ji právě získáním senátního mandátu již v prvním kole.¹²⁴ Mezi nejzásadnější téma, které ho dle jeho názoru připravila o prezidentský post, byla lživá dezinformační kampaň, ve které byl označen za „*vítače migrantů*“. Hlavním aspektem také bylo, že znovuzvolený prezident Zeman tento nepřesný výrok vokalizoval v prezidentských debatách a tím napomáhal k šíření nepravdivých informací. Drahošovým profilující tématem se i ve volbách do Senátu stalo stírání rozdílů mezi městem a venkovem.¹²⁵

Zajímavým zpestřením vyvolávající diskuzi nad užitým systémem hlasování se stal online projekt miliardáře a matematika Karla Janečka – Prezident 21. V něm byla uplatněna Janečkova metoda Demokracie 21, díky které mohou voliči udělit až tři pozitivní hlasy a jeden negativní. Předpokladem je, že se díky těmto hlasům navíc lépe dosáhne konsensu napříč celou společností.¹²⁶ Ankety se účastnilo bezmála 327 tisíc hlasujících; jako vítěz z ní vyšel Jiří Drahoš (85 313 hlasů pro a 4 989 hlasů proti); druhý se umístil Marek Hilšer (61 206 hlasů pro, 536 proti). Vítěz skutečných voleb, Miloš

---

¹²¹ ŠULOVÁ, Kateřina. Chci znovu kandidovat na prezidenta, oznámil Pavel Fischer po zvolení do Senátu. ct24.ceskatelevize.cz [online] 13. 10. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2621867-byvaly-kandidat-na-prezidenta-pavel-fischer-bude-senatorem>.

¹²² Hilšer (na Praze 2) a Fischer (na Praze 12) v druhém kole senátních voleb uspěli. Srov. KOPECKÝ, Josef. Do Senátu chtějí prezidentští kandidáti, slavný hokejista i premiér. iDnes.cz [online] 31. 7. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/senat-kandidati-volby-drahos-hilser-fischer-hynek-prezidentska-volba.A180731_144602_domaci_kop.

¹²³ Stalo se tak v Praze 4. Jediným dalším kandidátem postupujícím přímo byl známý politik Jiří Čunek ve volebním obvodu Vsetín. Srov. KABÁTOVÁ, Šárka a Tomáš TOMÁNEK. Zemana neporazili, v boji o Senát jsou úspěšní. Drahoš získal mandát, Hilšer a Fischer postupují. Lidovky.cz [online] 6. 10. 2018 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zemana-neporazili-v-boji-o-senat-jsou-uspesni-hilser-drahos-i-fischer-jsou.A181006_221548_ln_domov_sk.

¹²⁴ PERGLER, Tomáš. Trpká výhra ANO, v Praze je hnutí až páté, Drahoš je senátorem. Aktualne.cz [online] 7. 10. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/prehledne-shrnuti-voleb-2018/r~3da09f5cc9fe11e88782ac1f6b220ee8/>.

¹²⁵ KUBAL, Michal. Drahoš: Volby rozhodlo téma migrace a lživá kampaň ze soupeřova tábora. ct24.ceskatelevize.cz [online] 27. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2375062-drahos-volby-rozhodlo-tema-migrace-a-lziva-kampan-ze-souperova-tabora>.

¹²⁶ JANEČKOVÁ METODA (D21). ih21.org [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.ih21.org/o-metode>.

Zeman, skončil na místě devátém, s největším počtem negativních hlasů (72 733 proti a pouze 33 450 pro).¹²⁷

---

¹²⁷ O PROJEKTU. *Prezident21.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.prezident21.cz/>.

5. Prezidentské volby v Rakousku 2016

Doposud poslední volba prezidenta Rakouské republiky se stala zásadním mezníkem v dějinách Druhé republiky a událostí, jež vyvolala zvýšenou pozornost zahraničních médií.¹²⁸ Napadnutí výsledků vzešlých z druhého kola značně zkomplikovalo celý průběh voleb. V praxi to pro dva kandidáty znamenalo bezmála roční vedení kampaně, pro voliče absolvování jednoho kola volby navíc. Celý proces pomohl otevřít diskuzi nad ústavními podmínkami voleb.

5.1. Kandidáti

V prvním kole se o důvěru voličů ucházelo následujících šest kandidátů:

Tabulka č. 6: Seznam kandidátů

<i>jméno</i>	<i>politická příslušnost</i>
Irmgard Grissová	nestráník
Alexander van der Bellen	nestráník (podpora Zelených)
Andreas Khol	ÖVP
Rudolf Hundstorfer	SPÖ
Norbert Hofer	FPÖ
Richard Lugner	nestráník

Zdroj: https://www.kleinezeitung.at/politik/innenpolitik/4952197/Kampf-um-die-Hofburg_Sechs-Kandidaten-stehen-auf-dem-Stimmzettel

Do pomyslného „volebního ringu“ jako první vstoupila nezávislá kandidátka Irmgard Grissová. Bývalá soudkyně a předsedkyně Nejvyššího soudního dvoru, jejíž kampaň byla celá financována malými příspěvky od dárců prostřednictvím transparentního účtu, a jež svou kandidaturu oznámila ve videu na webu Youtube.¹²⁹

¹²⁸ Americký The Washington Post si například v tomto článku povšiml vítězství kandidáta FPÖ v prvním kole a dal ho do souvislostí s obecně zvyšujícím se počtem pravicových hnutí po celé Evropě. Srov. THAROOR, ISHAAN. The stunning success of Austria's anti-immigrant far-right, in one map. Washingtonpost.com [online]. 25. 4. 2016 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/04/25/the-stunning-success-of-austrias-anti-immigrant-far-right-in-one-map/?utm_term=.978488e119f4.

¹²⁹ AICHINGER, Philipp. Hofburg-Wahl: Griss hält Antrittsrede auf YouTube. Die Presse [online]. 17. 12. 2015 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/4889797/HofburgWahl_Griss-haelt-Antrittsrede-auf-YouTube.

Kandidátka byla formálně podpořena liberální stranou NEOS (*Das Neue Österreich und Liberales Forum*), finanční podporu od této strany neobdržela.

Jako druhá se o kandidaturu přihlásila osoba s většími politickými zkušenostmi. Alexander Van der Bellen do voleb vstupoval kontroverzně jako nestraník, i přestože mezi roky 1997 až 2008 byl předsedou Zelených a tato strana ho v kampani finančně podporovala. Vysokoškolský profesor ekonomie ukončil v roce 2015 svou činnost ve vídeňské obecní radě (*Gemeinderat*), která zároveň plní funkci zemského sněmu (*Landtag*).¹³⁰

V ohlašování kandidatur následovali dva kandidáti tradičních rakouských stran, Rudolf Hundstorfer za SPÖ (*Sozialdemokratische Partei Österreichs*) a Andreas Khol za ÖVP (*Österreichische Volkspartei*). Střídání kandidátů v pozici hlavy státu nominovaných těmito dvěma stranami se v rakouské politické scéně stalo nepsanou tradicí. Bylo obecně očekáváno, že jak bývalý ministr práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů Hundstorfer, tak i bývalý předseda Národní rady v letech 2002 až 2006 a někdejší předseda poslanecké klubu lidovců Khol mají velký potenciál postoupit do druhého kola. Málokdo ale počítal se silnou pozicí pravicového populisty Norberta Hofera za FPÖ (*Freiheitliche Partei Österreichs*). Třetí předseda Národní rady se do historie zapsal jako nejmladší kandidát v historii Druhé republiky. Ve svých 45 letech tak mezi jinak věkově pokročilejšími oponenty vyčníval nejen svými názory. Šestici kandidátů uzavřela známá osobnost rakouského mediálního světa, úspěšný podnikatel v oboru stavebnictví, Robert Lugner. Předvolební kampaň si sponzoroval z vlastních zdrojů. Zajímavostí v jeho případě je, že se o post prezidenta ve svých 83 letech ucházel již podruhé¹³¹ a kandidaturu oznámil především kvůli mediálnímu ohlasu. O relevanci jeho kandidatury vypovídá i to, že byl některými médii přizván do menšího počtu debat a rozhovorů než jeho protikandidáti.¹³²

5.2. Volební témata

Již po oznámení všech kandidatur bylo jasné, že při tak velkém počtu uchazečů existuje jen velmi malá pravděpodobnost, že předvolební kampaně proběhnou

---

¹³⁰ GAVENDA, Mario a Resul UMIT. The 2016 Austrian Presidential Election: A Tale of Three Divides. In: *Regional & Federal Studies*, 2016, s. 421.

¹³¹ Tamtéž, s. 422.

¹³² APA. ORF: Lugner darf nicht zu allen Wahlsendungen. *Salzburger Nachrichten* [online]. 24. 3. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.sn.at/panorama/medien/orf-lugner-darf-nicht-zu-allen-wahlsendungen-1631305>.

v poklidném duchu. Opak se potvrdil již prvních politických debatách. Rakouskem v roce 2016, stejně tak jako celou Evropou, otrásla migrační krize. Zprvu alpská republika schvalovala, podporovala a následovala příkladu Německé spolkové republiky, přijímala migranty a aktivně se zapojovala do procesu jejich integrace. Poté ale došlo v zemi ke změně názoru, Rakousko si stanovilo horní hranici pro počet žádostí o azyl a na nejvytíženějších migračních trasách sousedících s územím Rakouské republiky postavilo plot.¹³³ Tato názorová rozpolcenost vlády a celé společnosti, se zrcadlila i v postojích jednotlivých kandidátů. Mezitímco kandidát za FPÖ Hofer souhlasil se zavedenými či ještě restriktivnějšími protiimigračními opatřeními, na druhé straně názorového spektra se nacházel Alexander Van der Bellen s požadavky po humánnějším a konstruktivním plošným řešením celé krize.¹³⁴ Kandidátům stran vládní koalice, Kholovi a Hundstorferovi, nezbývalo nic jiného, než stejně jako jejich straničtí kolegové ve vládě deklarovat nejasná stanoviska, kvůli kterým se pohybovali kdesi ve středu mezi oběma výše jmenovanými postoji.¹³⁵

Dalším bodem diskuzí byly prezidentovy pravomoci. Rakouská ústava z roku 1929 nabízí hlavě státu široké pole působnosti, které do rakouského parlamentarismu vnáší prvky poloprezidencialismu, záleží ovšem vždy také na konkrétní osobě vykonávající mandát a její interpretaci těchto pravomocí.¹³⁶ Kandidát Svobodných Hofer neváhal poznamenat, že v případě, kdy by vláda nesplňovala jeho požadavky, například ve věci přísnějších protiimigračních opatření, využil by prezidentova práva rozpustit Národní radu a vyvolat nové volby. Alexander Van der Bellen deklaroval, že jako občaný přímo volený prezident je jeho mandát silný natolik, aby si mohl dovolit nejmenovat případného vítěze voleb do pozice Spolkového kancléře, pokud by byli jeho názory například protievropské.¹³⁷

Ostatně i samotná celková identifikace občanů Rakouska s konceptem Evropské unie, stejně jako v dalších evropských zemích, procházela a stále ještě prochází,

---

¹³³ SCHUSTER, Robert. Faymann neustál tlak své strany. Lidové noviny, 10. května 2016, s. 6.

¹³⁴ SCHUSTER, Robert. Infarktové finále na Dunaji bez vítěze. Lidové noviny, 23. května 2016, s. 6.

¹³⁵ VARYŠ, Vojtěch. Velká rakouská revoluce. Mladá fronta DNES, 26. dubna 2016, s. 7.

¹³⁶ DACHS, Herbert. Politik in Österreich: das Handbuch. Wien: Manz, 2006, s. 117.

¹³⁷ ETTINGER, Karl. Bundespräsidentenwahl: Strache und „Schreckensszenarien“. *Die Presse* [online]. 11. 3. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z:

https://diepresse.com/home/politik/bpwahl/4944631/Bundespraesidentenwahl_Strache-und-Schreckensszenarien.

přehodnocováním.¹³⁸ Rovněž i v Rakousku ovlivnil rozhodování voličů pro konkrétní kandidáty jejich postoj vůči evropské integraci.

Posledním zmíněným, ale rozhodně ne nejméně důležitým tématem, pro kandidáty tradičních stran Hundstorfera a Khola s fatálními následky, se stala celková spokojenost (především pak nespokojenost) s prací aktuální vládní koalice.¹³⁹ Ve volebních diskuzích dostalo své místo i téma Transatlantického obchodního a investičního partnerství.¹⁴⁰ Kritika aktuálních podmínek této dohody byla jediným veřejně deklarovaným bodem, ve kterém se všech šest kandidátů shodlo.¹⁴¹

5.3. Průběh voleb

Předvolební kampaň, především pak debaty, by se daly v porovnání s předešlými popsat jako velmi kontroverzní a bouřlivé. Především kvůli vysokému počtu kandidátů¹⁴², jejichž názory často stály vůči sobě v rozporu. K deklarování svých stanovisek jim také sloužilo historicky velké množství televizních debat a pořadů zabývajících se prezidentskou volbou. Poslední a pro rakouské volby tradiční velká debata, tzv. *Elefantenrunde*, proběhla 21. dubna 2019, tedy tři dny před prvním kolem voleb, na veřejnoprávní televizi ORF.¹⁴³

Volební program kandidátky Irmgard Grissové se skládal z 21 bodů pro 21. století. Jako priority označila čtyři body: větší spravedlnost, ochrana demokracie, vyšší

---

¹³⁸ EUROPÄISCHE UNION. Die öffentliche Meinung in der Europäischen Union, Erste Ergebnisse. [online]. Dezember 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/surveyKy/2137>, s. 16.

¹³⁹ Přitom ještě v roce 2013 byla převažující většina voličů ÖVP a SPÖ s prací vládní koalice spokojena. V lednu 2016 již každý druhý pochyboval o schopnostech vlády. Za tak rapidním poklesem důvěry stojí hlavně přesvědčení, že vláda není schopna pojmenovat a řešit problémy společnosti (stoupající nezaměstnanost, uprchlická krize apod.). Srov. PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. Wahlen im Schatten der Flüchtlingskrise: Parteien, Wähler und Koalitionen im Umbruch. Wien: Facultas, 2018, s. 35.

¹⁴⁰ Zkratka TTIP. Jedná se o dohodu mezi EU a USA v otázce vzájemného obchodu a investic. Srov. TRANSANTICKÁ OBCHODNÍ A INVESTIČNÍ DOHODA (TTIP). *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/transatlanticka_obchodni_a_investicni/index.html.

¹⁴¹ GAVENDA, Mario a Resul UMIT. The 2016 Austrian Presidential Election: A Tale of Three Divides. In: *Regional & Federal Studies*, 2016, s. 423.

¹⁴² V průběhu dějin se takto velké množství kandidátů (také šest) objevilo na listinách hned při prvních přímých volbách roku 1951. Srov. APA. Wahlbehörde bestätigt: Sechs Kandidaten am Stimmzettel. Die Presse [online]. 23. 3. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/bpwahl/4952245/Wahlbehoerde-bestaetigt_Sechs-Kandidaten-am-Stimmzettel.

¹⁴³ WALLNER, Anna-Maria. Wahl-TV: Die große Präsidenten-Show. Die Presse [online]. 6. 4. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/bpwahl/4960856/WahlTV_Die-grosse-PraesidentenShow.

transparentnost ve správních úkonech a sociální rovnost.¹⁴⁴ V konkrétních otázkách šlo o zrovnoprávnění žen a mužů. Alexander Van der Bellen svou kampaň vedl s hlavním mottem „*Odvážně do nových časů*“¹⁴⁵, což je zároveň začátek třetí sloky rakouské hymny¹⁴⁶. Lidovecký kandidát Andreas Khol zase bojoval o hlasy voličů v pojízdném stánku s občerstvením¹⁴⁷ a pomocí hesel o posílení Rakouska.¹⁴⁸ Další kandidát, Rudolf Hundstorfer, si na předvolebních plakátech nechal říkat svou přezdívku „*Rudi*“ a snahu o familiárnost doplňoval slogan „*Jeden z nás*“. Nejmladší kandidát Norbert Hofer mobilizoval občany sloganem, že je jejich země potřebuje.¹⁴⁹ Na druhou stranu nejstarší kandidát Robert Lugner se stylizoval do role rakouského Donalda Trumpa a na plakátech s nápisem v angličtině mu sekundovala jeho v pořadí již pátá manželka. Svým vystupováním tak jen potvrdil svá slova, že „*převzme roli Kašpárka*“.¹⁵⁰

První kolo voleb proběhlo 24. dubna 2016 a přineslo následující výsledky:

Tabulka č. 7: Výsledky prvního kola voleb

<i>jméno</i>	<i>výsledek v %</i>
Norbert Hofer	35,05
Alexander Van der Bellen	21,34
Irmgard Grissová	18,94
Rudolf Hundstorfer	11,28
Andreas Khol	11,12
Richard Lugner	2,26

Zdroj: https://www.bmi.gv.at/412/Bundespraesidentenwahlen/Bundespraesidentenwahl_2016/start.aspx.

¹⁴⁴ 21 Punkte für das 21. Jahrhundert – Irmgard Griss. In: *Youtube* [online]. 07. 04. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CEGzo3jkr4w>. Kanál uživatele Irmgard Griss; UNABHÄNGIG FÜR ÖSTERREICH. IRMGARD GRISS – GRISS 2016. JETZT ODER NIE, 24. APRIL. Volební leták kandidátky Irmgard Grissové.

¹⁴⁵ „Mutig in die neuen Zeiten“ Srov. Mutig in die neuen Zeiten! Van der Bellen kandidiert als Bundespräsident. In: *Youtube* [online]. 08. 01. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ba4jalujuR0>. Kanál uživatele Alexander van der Bellen.

¹⁴⁶ STERKL, Maria. Van der Bellen: Ein nichtgrüner Grüner, der Präsident werden will. *Der Standard* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000028674916/Alexander-Van-der-Bellen-kandidiert-zur-Praesidentschaftswahl>.

¹⁴⁷ FELLNER, Sebastian. Andreas Khol und die Cheesekrainer. *Der Standard*. [online]. 9. 3. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000032597964/Andreas-Khol-und-die-Cheesekrainer>.

¹⁴⁸ ERFAHRUNG MACHT STARK. DR. ANDREAS KHOL. ÖSTERREICH STÄRKEN. Volební leták kandidáta Andrease Khola.

¹⁴⁹ EGYED, Marie-Theres, Sebastian FELLNER, Lisa KOGELNIK a Peter MAYR. Sechs Kandidaten wollen Bundespräsident werden. *Der Standard*. [online]. 23. 3. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000033099528/Sechs-Kandidaten-wollen-Bundespraesident-werden>.

¹⁵⁰ RISS, Karin. Richard Lugner: "Ich übernehme die Rolle des Kasperls". *Der Standard*. [online]. 11. 2. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000030816196/Richard-Lugner-Ich-uebernehme-die-Rolle-des-Kasperls>.

Po zveřejnění výsledků prvního kola bylo jasné, že proti sobě budou stát nejen dva rozdílní kandidáti, ale i dva rozdílné politické světy. Hofer již před konáním prvního kola označil Van der Bellena jako „zeleného fašistického diktátora“.¹⁵¹ Před druhým kolem investoval Hoferův tým až 40 % rozpočtu do plakátové kampaně, ve kterých se zrcadlily hlavní motivy jako „protisystémovost“ a starost o problémy všedního dne. Na sociálních sítích se ve velkém počtu objevovaly anonymní urážky vůči protikandidátovi, či poukazování na jeho pokročilejší věk a možné zdravotní komplikace. Sociálními sítěmi se ale na druhou stranu šířila i videa z dílny Van der Bellenova týmu, ve kterých přeživší holokaustu vyjadřovali svou podporu staršímu z kandidátů. Hesla na plakátech nestraníka s podporou Zelených cílily na soudržnost a lidskou pospolitost. Image intelektuálního a odtažitého „měšťana“ se Van der Bellen snažil překonat svými intenzivními výlety po krásách rakouské přírody. Kromě toho tým chtěl také dokázat zbytečnost obav o jeho dobrou kondici a zdravotní stav. Osobní kontakt s voliči byl ze strany Hofera spojen především se slavnostmi na regionální úrovni.¹⁵² Z rozdílných způsobů vedení předvolební kampaně lze konstatovat, že Hofer a jeho příznivci cílili na nespokojenost a negativitu v občanech, mezitím co Van der Bellen a jeho tým pracovali s představou spolkového prezidenta, který společnost sjednotí.

Druhé kolo voleb se konalo 22. května 2016 a při volební účasti čítající 72,7 %¹⁵³ a jak můžeme vidět v následující tabulce, skončilo nejtěsnějším výsledkem v celé historii Rakouska:

Tabulka č. 8: Výsledky druhého kola voleb

<i>jméno</i>	<i>počet hlasů</i>	<i>výsledek v %</i>
Alexander Van der Bellen	2 472 892	53,8
Norbert Hofer	2 124 661	46,2

Zdroj: https://www.bmi.gv.at/412/Bundespraesidentenwahlen/Bundespraesidentenwahl_2016/start.aspx

¹⁵¹ EGYED, Marie-Theres a Karin RISS. „Ich würde die Regierung jetzt nicht entlassen. Der Standard. 19. 4. 2016, Nr. 8268, s. 7.

¹⁵² HOFER, Jürgen. Hofer vs. Van der Bellen: Analyse der Kampagnen. Horizont.at. [online]. 2. 12. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.horizont.at/home/news/detail/hofer-vs-van-der-bellen-analyse-der-kampagnen.html>.

¹⁵³ BUNDESPRÄSIDENTENWAHL 2016. Bundesministerium für Inneres. bmi.gv.at. [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.bmi.gv.at/412/Bundespraesidentenwahlen/Bundespraesidentenwahl_2016/start.aspx.

Van der Bellenův náskok byl zajištěn hlasy skrz korespondenční volbu¹⁵⁴, která se k výsledkům přičítá až jako poslední. Dramatičnost celé situace 7. června dovršil předseda Svobodných, Heinz-Christian Strache, a dle článku 141 rakouské ústavy napadl výsledek voleb u Ústavního soudu s podezřením na porušení volebního zákona.¹⁵⁵ Členové konkrétních volebních komisí zastupující FPÖ dokonce na sociálních sítích nahlašovali pochybení a možnou protiústavní manipulaci s hlasy. Podezření vznikla v 97 z celkových 117 volebních obvodů a týkala se bezmála 78 000 hlasů, což mohlo výsledek voleb zvrátit ve prospěch Norberta Hofera.¹⁵⁶ Oficiální zpráva odeslána Ústavnímu soudu se skládá ze 152 stránek a popisuje jednotlivá pochybení volebních komisí. Vypracovala ji právníká kancelář bývalého ministra spravedlnosti Dietera Böhmdorfera.¹⁵⁷ Například v 84 obvodech nebylo dodrženo předepsané časové rozmezí na sčítání hlasů korespondenční volby, v 17 obvodech došlo k otevření všech obálek již na začátku namísto jejich postupného otevření při sčítání. V 15 obvodech byly přičteny za platné i hlasy, které přišly ve špatných obálkách.¹⁵⁸ Dne 1. července pak Ústavní soud vydal prohlášení, ve kterém se spíše než k případům možné manipulace s hlasy vyjádřil k obecným podmínkám napadení výsledků voleb a konkretizaci podmínek korespondenční volby v souladu s ústavou.¹⁵⁹ Ústavní soud nepotvrdil protiústavní manipulaci s hlasy, ale ke zrušení výsledku voleb stačil jen fakt, že k takové manipulaci mohlo dojít. Především kvůli nedodržení podmínek otevírání a sčítání korespondenčních hlasů v jednotlivých volebních obvodech.¹⁶⁰

Historicky nejtěsnější výsledek v historii Rakouska, přítomnost kontroverzního a protievropského kandidáta v druhém kole volby a konečné zrušení výsledků voleb vyvolalo celoevropský ohlas. Celá situace získala až groteskní povahu, když muselo být opakované druhé kolo volby odloženo kvůli problémům s lepidlem na obálkách pro

---

¹⁵⁴ Obdržel téměř 62 % ze všech korespondenčních hlasů. Srov. POIER, Klaus. Vorhersehbar und unausweichlich Anmerkungen zur Aufhebung der Bundespräsidenten-Stichwahl 2016 durch den Verfassungsgerichtshof. In: *Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016*. 2016, s. 86.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 86.

¹⁵⁶ POTRAFKE, Niklas a Felix ROESEL. A Banana Republic? Trust in Electoral Institutions in Western Democracies - Evidence from a Presidential Election in Austria. [online]. December 19, 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2908000.

¹⁵⁷ WAHLANFECHTUNG GEMÄß ART. 141 B-VG. 7. 6. 2016 [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.fpoe.at/fileadmin/user_upload/www.fpoe.at/dokumente/2016/wahlanfechtung_volltext.pdf.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 35-36.

¹⁵⁹ POIER, Klaus. Vorhersehbar und unausweichlich Anmerkungen zur Aufhebung der Bundespräsidenten-Stichwahl 2016 durch den Verfassungsgerichtshof. In: *Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016*. 2016, s. 87.

¹⁶⁰ ADAMOVIČ, Ludwig. Anfechtung der Bundespräsidentenwahl 2016. In: *Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016*. 2016, s. 62.

korespondenční volbu.¹⁶¹ Zahraniční média se provokativně a ve fejetonistickém stylu tázala: „Co bude dokončeno dřív, berlínské letiště, nebo rakouské prezidentské volby?“¹⁶²

Opakování druhého kola prezidentské volby bylo s konečnou platností stanoveno na 4. prosince 2016. Jak Van der Bellen, tak Hofer zdůraznili v průběhu předvolební kampaně mnohokrát prezentované programové priority.¹⁶³ V opakovaném druhém kole potvrdil Alexander Van der Bellen vítězství a dokonce ještě zvýšil svůj náskok, když získal 53,8 % odevzdaných hlasů. Stal se tak novým rakouským prezidentem.¹⁶⁴

5.4. Analýza výsledků

Volba rakouského prezidenta se v roce 2016 odehrávala na pozadí výrazné ztráty důvěry v tradiční politická uskupení. Pouze 30 % voličů bylo spokojeno s prací dosavadní vládní koalice a pouze jedna třetina voličů se cítila být ideově spojena s konkrétní stranou. 54 % voličů, kteří ve volbách do Národní rady udělili svůj hlas ÖVP, se rozhodlo pro nepodpoření náležitěho stranického kandidáta. U SPÖ tomu tak bylo v 50 % případů. Na druhou stranu 86 % elektorátu FPÖ dalo svůj hlas Norbertu Hoferovi.¹⁶⁵ Tyto faktory můžeme vnímat jako hlavní důvody neúspěchu dvou kandidátů z řad koaličních stran – Andriase Kholera a Rudolfa Hundstorfera.

Uprchlíká krize se stala bezesporu dalším tématem rozdělováním voličstva. Pouze jedna třetina byla pro přijetí dalších migrantů, zbylých 60 % věřilo, že je kapacita Rakouska v přijímání azylantů vyčerpána. Mezi kandidáty druhého kola se tyto dva tábory rozdělilo následovně: 74 % voličů Alexandra Van der Bellena bylo pro další přijetí migrantů, oproti tomu 84 % Hoferových voličů další přijímání odmítlo.¹⁶⁶

Nejsilnější motivací voličů k volbě jediné kandidující ženy, Irmgard Grissové, byl podle průzkumů fakt, že nekandidovala za konkrétní stranu, a to až ze 49 %. Fakt, že je

---

¹⁶¹ ŠEPTÁK, Miroslav. Rakouské prezidentské volby: nekonečný příběh. In: Demokratický střed. [online] 13. 9. 2016 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://www.demokratickystred.cz/rakouske-prezidentske-volby-nekonecny-pribeh/>.

¹⁶² JURKA, Karl. Der Weltuntergang muss warten: Das Ausland zur Bundespräsidentenwahl 2016. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 64.

¹⁶³ Srov. např. REDAKTION. Hofer plakatiert: "So wahr mir Gott helfe". In: Der Standard [online] 21. 10. 2016 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000046302618/Hofer-plakatiert-So-wahr-mir-Gott-helfe>; TEMEL, Peter a Peter DRAXLER. Neue Plakate: Van der Bellen will "Österreich dienen". In: Kurier [online] 24. 10. 2019 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <https://kurier.at/politik/inland/neue-plakat-serie-zur-hofburg-wahl-alexander-van-der-bellen-will-oesterreich-dienen/227.032.429>.

¹⁶⁴ BUNDESPRÄSIDENTENWAHL 2016. *Bundesministerium für Inneres*. bmi.gv.at. [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.bmi.gv.at/412/Bundespraesidentenwahlen/Bundespraesidentenwahl_2016/start.aspx.

¹⁶⁵ PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. Wahlen im Schatten der Flüchtlingskrise: Parteien, Wähler und Koalitionen im Umbruch. Wien: Facultas, 2018, s. 9.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 64.

jedinou ženou na kandidátní listině, přesvědčilo 28 % jejích voličů. Jejím zkušenostem a kompetentností důvěřovalo 18 %, v nový přístup v politické scéně doufalo 8 %. Sedmiprocentní menšina pak jako důvody udala inteligenci, sympatie, upřímnost, důvěryhodnost, či vzdělání. Jen dvě procenta z voličů Grissové označila volbu svou kandidátkou jako „nejmenší zlo“. Rudolf Hundstorfer si největší díl svých voličů (28 %) získal tím, že byl jimi vnímán jako sympatický a milý. Jen o tři procenta méně voličů (25 %) si ho zvolilo kvůli jeho stranické kandidatuře za SPÖ. 17 % ho považovalo za kompetentního a politicky zkušeného, 12 % jeho voličů ocenilo dosavadní dobrou práci. 8 % ho uvedlo jako nejlepšího kandidáta, sedmiprocentní část svých voličů zaujal sociální tematikou. Shodně po 4 % procentech získal díky své upřímnosti/důvěryhodnosti a proto, že byl „nejmenším zlem“. U Andrease Khola zvítězil jako hlavní důvod kompetentnost (38 %). 18 % jeho voličů ho zvolilo kvůli stranické příslušnosti; 17 % ho označilo za nejlepšího kandidáta; 13 % jako upřímného, důvěryhodného a kompetentního. Reprezentativní vystupování přesvědčilo 7 % jeho elektorátu a „nejmenší zlo“ v něm vidělo 5 % voličů.¹⁶⁷

U kandidátů v druhém kole rezonovala nejen výše zmíněná témata, ale například i debata o členství v EU. 27 % voličů by v případě referenda hlasovalo pro tzv. Öxit¹⁶⁸, skoro polovina (48 %) těchto občanů dala svůj hlas Norbertu Hoferovi. Zbylé dvě třetiny obyvatelstva, které by v EU chtěly zůstat, volily z 90 % Alexandera Van der Bellena.¹⁶⁹

Obecně ve druhém kole většinové volby z velké části motivuje touha vymezit se vůči druhému kandidátovi. Například 43 % hlasů Norberta Hofera by se dalo nazvat „protestními“, protože tito voliči dali hlas Hoferovi pouze s úmyslem zamezit výhře Alexandera Van der Bellena. V opačném případě tento počet vzrostl dokonce na 64 %.¹⁷⁰

---

¹⁶⁷ PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. Bundespräsidentenwahlen 2016: Politische Einstellungen und Motive der Wähler, regionale Trends und Wählerströme. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 15.

¹⁶⁸ Tedy vystoupení Rakouska z EU. Srov. APA. Hofer wirft Merkel schwere Fehler in der Flüchtlingspolitik vor. Zeit.de [online]. 28. 11. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2016-11/oesterreich-norbert-hofer-angela-merkel-alexander-van-der-bellen-fluechtlinge>.

¹⁶⁹ PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. Bundespräsidentenwahlen 2016: Politische Einstellungen und Motive der Wähler, regionale Trends und Wählerströme. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 26.

¹⁷⁰ Což z jisté části můžeme přikládat úspěchu volební kampaně Alexandera Van der Bellena, ve které kladl důraz na pospolitost a soudržnost. Srov. PLASSER, Fritz, Franz SOMMER. Bundespräsidentenwahlen 2016: Politische Einstellungen und Motive der Wähler, regionale Trends und Wählerströme. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 28.

Následující tabulky dokládají konkrétní důvody k volbě obou kandidátů, jež se střetli ve druhém kole:

Tabulka č. 9: Motivace voličů k udělení hlasu Norbertu Hoferovi

Norbert Hofer	
<i>důvody</i>	<i>podíl voličů v %</i>
věk	17
sympatie	16
dobré vystupování, charakter	15
vlastenectví	10
upřímnost, důvěryhodnost	9
nový přístup k politické scéně	9
zájem o všední problémy občanů	9
dosavadní dobrá práce v pozici třetího předsedy Národní rady	9
zkušenosti, kompetentnost	7
kvalitní program	6
rozbití zastaralých struktur	6
přísná protiimigrační politika	6
kandidatura za FPÖ	5
přímočarost	5
kritický postoj k EU	4
zastávání tradičních hodnot	2
rozpuštění vlády	2
nejmenší zlo	8
jiné důvody	6
žádné specifické důvody	6

Zdroj: http://www.jahrbuch-politik.at/politik_eintrag/bundespraesidentenwahlen-2016-politische-einstellungen-und-motive-der-waehler-regionale-trends-und-waehlerstroeme/

Tabulka č. 10: Motivace voličů k udělení hlasu Alexanderu Van der Bellenovi

Alexander Van der Bellen	
<i>důvody</i>	<i>podíl voličů v %</i>

dobrá pověst v zahraničí	28
vhodnost pro úřad prezidenta	16
klidné vystupování	14
kompetentnost	14
početné zkušenosti	10
dobré vystupování, silná osobnost	10
volající po pospolitosti, není populist	10
nešší hněv, není extrémista	10
proevropský	8
sympatie	8
kvalitní program	6
upřímnost, důvěryhodnost	6
znalosti ekonomie	6
spojitost se Stranou zelených	5
otevřenost světu	5
zájem o všední problémy občanů	4
obrana lidských práv	3
nejmenší zlo	8
jiné důvody	8
žádné specifické důvody	4

Zdroj: http://www.jahrbuch-politik.at/politik_eintrag/bundespraesidentenwahlen-2016-politische-einstellungen-und-motive-der-waehler-regionale-trends-und-waehlerstroeme/

Tradiční strany tvořící vládní koalici vzešli z voleb jako hlavní poražení. Nedokázali vhodně reagovat na aktuální politický vývoj, a tak bylo dlouholeté střídání jimi podporovaných kandidátů přerušeno. Preferováním nestraníků a kandidáta netradiční strany dali voliči jasně najevo svou nespokojenost s aktuálním vývojem.¹⁷¹

Nezávislá kandidátka Irmgard Grissova naopak překvapila. Předvolební průzkumy ji jistou dobu přisuzovaly postup do druhého kola. I když se tyto prognózy nevyplnily a ona skončila v prvním kole těsně na třetím místě za Van der Bellenem, vyjádřenou podporu voličské základny nemohla nechat nezužitkovanou.¹⁷² V roce 2017

¹⁷¹ PETRÁČEK, Zbyněk. Hlas protestu vítězí. Lidové noviny, 24. dubna 2016, č. 97, s. 10.

¹⁷² ŠEPTÁK, Miroslav. Rakouské prezidentské volby mají tři vítěze. In: Demokratický střed. [online] 6. 12. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://www.demokratickystred.cz/tri-vitezove-rakouskych-prezidentskych-voleb/>.

kandidovala za NEOS (stranu, která ji podpořila v prezidentských volbách) do Národní rady, ve kterých uspěla a stala se tak poslankyní.¹⁷³

Celé volební martyrium bylo se zájmem sledováno i zahraničním zpravodajstvím. Výhra Norberta Hofera by přišla vhod politickým uskupením nacionálního a protievropského ražení napříč celou Evropou, protože by získaly mocného spojence ve svém boji proti migraci a při ochraně národních zájmů (především na prezidentské volby ve Francii a parlamentní volby v Nizozemku by Hoferova výhra mohla mít dopad).¹⁷⁴ Na druhou stranu, triumf Alexandera Van der Bellena symbolizuje v celoevropském kontextu i výhru proevropského proudu. Van der Bellenovi tak gratulovali mezi prvními představitelé liberální části evropské politické scény jako tehdejší šéf europarlamentu Martin Schulz či německý vicekancléř a šef německých sociálních demokratů Sigmar Gabriel.¹⁷⁵

Pro FPÖ se postup jejího prezidentského kandidáta do druhého kola stal doposud nejzásadnějším úspěchem. Vrcholící migrační krize, krize důvěry v tradiční politické strany a v koncept evropské integrace v kombinaci s promyšleným výběrem disciplinovaného a sebevědomého kandidáta jen těsně nestačili na výhru.¹⁷⁶

---

¹⁷³ V materiálech předvolební kampaně prezentovala záměry jako snížení podpory pro strany o polovinu, zjednodušení daňového systému či snížení státního dluhu. Srov. DIE ALLIANZ FÜR FREIHEIT UND VERANTWORTUNG – NEOS AM 15. 10. Předvolební plakát strany NEOS; BIOGRAFIE VON DR. IRMGARD GRISS. *Parlament.gv.at*. [online] 12. 12. 2018 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://www.parlament.gv.at/WWER/PAD_02342/.

¹⁷⁴ DELCHEVA, Marina. Alle Augen auf Österreich. *Wienerzeitung.at* [online] 4. 12. 2016 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wahlen/bundespraesidenten-wahl/860215-Alle-Augen-auf-Oesterreich.html>.

¹⁷⁵ SCHUSTER, Robert. Nebudu pasivním prezidentem“. *Lidové noviny*, 5. prosince 2016, s. 6.

¹⁷⁶ HOUSKA, Ondřej. Rakušané odmítli Hofera. I na druhý pokus. *Hospodářské noviny*, 5. prosince 2016, s. 5.

ZÁVĚR

Z formálního hlediska disponuje prezident Rakouské republiky silnějším postavením, než jeho český protějšek. Z toho důvodu je při každých prezidentských volbách se zájmem sledováno, jakým způsobem konkrétní kandidáti pozici prezidenta vnímají. Vítěz posledních rakouských prezidentských voleb v roce 2016, Alexander Van der Bellen, v předvolební kampani deklaroval, že by jako potenciální nový prezident Rakouska vystupoval aktivně. Jedním z důsledků této nejednoznačné interpretace pojmu je zmatení občanů a nejasná očekávání vůči kandidátovi. V případě Alexandra Van der Bellena můžeme však dle mého názoru sledovat zodpovědného prezidenta spojujícího, otevírajícího celospolečenský dialog a bránící zásady demokracie.¹⁷⁷

Oproti tomu v roce 2017 znovuzvolený český prezident Miloš Zeman již dlouhou dobu prezentuje svůj záměr posílit své prezidentské pravomoci na základě nedávno zavedené přímé volby. Odborníci však jeho názor nesdílí a jsou pro zachování parlamentarismu v takové podobě, jak ho definuje současná a platná ústava. Prezident volí často netradiční rétoriku¹⁷⁸ a používá nevybranou slovní zásobu obsahující vulgarismy, čímž mnohdy přivádí novináře, redaktory a veřejnost do rozpaků. Jako vystudovaný ekonom se rád vyjadřuje k ekonomickým tématům, zásadní je pro něj v posledních letech orientace na Čínu i přesto, že autoritářský režim této asijské země závažně porušuje lidská práva.¹⁷⁹

Rovina praktického provedení voleb se ve dvou vybraných státech příliš neodlišuje. V obou je prezident volen většinovým volebním systémem ve dvoukolové variantě s uzavřeným druhým kolem. Dílčí rozdíly jako například absence korespondenční volby v České republice nemohou být považovány za zásadní.¹⁸⁰

---

¹⁷⁷ Jako doklad těchto vlastností můžeme uvést jeho projev před volbami do Národní rady v roce 2017, kdy občany Rakouska vyzýval k využití své občanské iniciativy a zval je k volbám, které považuje za jeden z nejdůležitějších svátků demokracie. Nedoporučoval či nezavrhol konkrétní strany, jmenoval však vlastnosti, které by podle něj měl nově zvolení zástupci ctít a symbolizovat. Srov. RIESINGER, Werner. Mahnende Worte. Wienerzeitung.at [online]. 12. 9. 2017 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wahlen/nationalratswahl/916440-Mahnende-Worte.html?em_no_split=1.

¹⁷⁸ Jako například v průběhu roku 2014, kdy se při návštěvě Německa zeptal, zdali je jedna z přítomných novinářek agentkou Tálibánu či al-Káidy. Veřejné vystupování takového typu není žádoucí a pro pověst ČR může mít fatální následky. Srov. DOSTÁL, Vít (Ed.), EBERLE Jakub (Ed.) a Tomáš KARÁSEK (Ed.). Role prezidenta v české blízkovýchodní politice. In: Agenda pro českou zahraniční politiku 2014. Praha, Asociace pro mezinárodní otázky, 2014, s. 46. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2015/11/agenda_pro_ceskou_zahranicni_politiku_2014.pdf.

¹⁷⁹ ČINA. *Amnesty.cz* [online] [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/cina>.

¹⁸⁰ Oprávnění voliči mohou v českém případě využít voličského průkazu a volit na českém velvyslanectví či generálním konzulátu. Srov. MOŽNOST VOLIT PŘI VOLBĚ PREZIDENTA ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2018 V ZAHRANIČÍ. *Mvcr.cz* [online] 28. 8. 2017 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z:

Při pohledu na konkrétní kandidáty v obou zemích si můžeme hned povšimnout zásadního rozdílu. Etablované rakouské strany oficiálně jmenovaly a podpořily své kandidáty. V případě českých kandidátů šlo z velké části o nestraníky, či o zástupce neparlamentních stran bez jakýchkoli volebních úspěchů. České tradiční strany se zdržely i podpory jednotlivých kandidátů. Důvodem k takovému stylu chování je dle mého názoru krize důvěry v tradiční politická uskupení, která je v České republice v pokročilejší fázi, než je tomu v Rakousku. Také zde výsledky voleb poukázaly na rostoucí nespokojenost obyvatel s činností zavedených uskupení. Dá se předpokládat, že i v Rakousku se krize důvěry prohloubí a podpora politických subjektů se spíše než vítaným usnadněním na cestě k postu prezidenta časem stane nevýhodou pro podpořené kandidáty.

Závěrem je ještě potřeba zmínit, že se rozdíly mezi oběma politickými kulturami kvůli posledním prezidentským volbám prohloubily a občané České republiky mohou jen doufat, že se příští volbou přiblíží rakouskému vzoru.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

ADAMOVICH, Ludwig. Anfechtung der Bundespräsidentenwahl 2016. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 59-67. ISBN: 978-3-205-20435-02016.

AICHINGER, Philipp. Hofburg-Wahl: Griss hält Antrittsrede auf YouTube. Die Presse [online]. 17. 12. 2015 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/innenpolitik/4889797/HofburgWahl_Griss-haelt-Antrittsrede-auf-YouTube.

APA. Hofer wirft Merkel schwere Fehler in der Flüchtlingspolitik vor. Zeit.de [online]. 28. 11. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.zeit.de/politik/ausland/2016-11/oesterreich-norbert-hofer-angela-merkel-alexander-van-der-bellen-fluechtlinge>.

APA. ORF: Lugner darf nicht zu allen Wahlsendungen. Salzburger Nachrichten [online]. 24. 3. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.sn.at/panorama/medien/orf-lugner-darf-nicht-zu-allen-wahlsendungen-1631305>.

APA. Wahlbehörde bestätigt: Sechs Kandidaten am Stimmzettel. Die Presse [online]. 23. 3. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/bpwahl/4952245/Wahlbehoerde-bestaetigt_Sechs-Kandidaten-am-Stimmzettel.

BERANOVÁ, Lucie. Vhodnost přímé volby prezidenta v ústavním systému České republiky [online]. 2014 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/qduz6/DP_-_Vhodnost_prime_volby_prezidenta_v_ustavnim_systemu_CR.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra ústavního práva a politologie.

BERNÁT, Michal. Stačila cesta ze „Špindlu“ do Prahy a bylo po všem. Hořká sobota Mirka Topolánka. Lidovky.cz [online] 14. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ze-spindlu-az-k-propadaku-nejhorsisobota-mirka-topolanka.A180113_162553_in_domov_mber.

BERNAUER, Thomas, Detlef JAHN, Patrick KUHN a Stefanie WALTER. Einführung in die Politikwissenschaft. 3. Auflage. Baden-Baden: Nomos, 2015. ISBN 978-3-8252-4535-1.

BOHUSLAVOVÁ Renáta a Barbora ZPĚVÁČKOVÁ. Otázka pro prezidentské kandidáty: Jak se stavíte k migrační krizi? iDnes.cz [online] 12. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/460289-otazka-pro-prezidentske-kandidaty-jak-se-stavite-k-migracni-krizi.html>.

BROKLOVÁ, Eva. Československá demokracie: politický systém ČSR 1918-1938. Praha: Sociologické nakladatelství, 1992. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-901-0596-3.

BRUNCLÍK, Miloš a Michal KUBÁT. Kdo vládne Česku?: poloprezidentský režim, přímá volba a pravidla hry. Brno, 2017. ISBN 978-80-7485-122-3.

CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. Úvod do studia politické vědy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-076-5.

ČTK. ‚Čelíme hybridnímu konfliktu.‘ Riziko ovlivňování voleb připustili i Horáček a Topolánek. Lidovky.cz [online] 1. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/celime-hybridnimu-konfliktu-riziko-ovlivnovani-voleb-pripustili-i-horacek-a-topolaneck.A171201_152408_in_domov_ELE.

ČTK. Kandidáti na Hrad: Milosti, vyznamenání a jmenovali by stíhaného politika premiérem? Lidovky.cz [online] 7. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kandidati-na-hrad-milosti-vyznamenani-a-jmenovali-by-stihaneho-politika-premierem.A180106_092828_in_domov_sij.

ČTK. Marek Hilšer podal kandidaturu. Podpisy sehnal od senátorů. Lidovky.cz [online]. 2. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/marek-hilser-muze-kandidovat-na-hrad-podpisy-sehnal-od-senatoru.A171102_105502_in_domov_ele.

ČTK. V Zemanově kampani chyby nevidíme. Popřela ale transparentnost, oznámil dohledový úřad. iRozhlas.cz [online]. 29. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/prezidentske-volby-2018-urad-pro-dohled-nad-hospodarenim-politicky-stran-zeman_1801291947_pj.

ČTK. Zeman versus Drahoš: jak vidí naše členství v EU a jak se staví k přijímání migrantů? iRozhlas.cz [online] 21. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/drahos-zeman-nazory-migranti-clenstvi-v-eu-adopce-prijeti-eura_1801211850_mos.

DACHS, Herbert a kol. (Hrsg). Politik in Österreich: das Handbuch. Wien: Manz, 2006. ISBN 32-140-7680-9.

DELICHEVA, Marina. Alle Augen auf Österreich. Wienerzeitung.at [online] 4. 12. 2016 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wahlen/bundespraesidenten-wahl/860215-Alle-Augen-auf-Oesterreich.html>.

DIE ALLIANZ FÜR FREIHEIT UND VERANTWORTUNG – NEOS AM 15. 10. Předvolební plakát strany NEOS, 2017.

DOSTÁL, Vít (Ed.), EBERLE Jakub (Ed.) a Tomáš KARÁSEK (Ed.). Role prezidenta v české blízkovýchodní politice. In: Agenda pro českou zahraniční politiku 2014. Praha, Asociace pro mezinárodní otázky, 2014, s. 46. Dostupné z: http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2015/11/agenda_pro_ceskou_zahranicni_politiku_2014.pdf.

EGYED, Marie-Theres a Karin RISS. „Ich würde die Regierung jetzt nicht entlassen. Der Standard. 19. 4. 2016, Nr. 8268, s. 7.

EGYED, Marie-Theres a Sebastian FELLNER, Lisa KOGELNIK a Peter MAYR. Sechs Kandidaten wollen Bundespräsident werden. Der Standard. [online]. 23. 3. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000033099528/Sechs-Kandidaten-wollen-Bundespraesident-werden>.

ERFAHRUNG MACHT STARK. DR. ANDREAS KHOL. ÖSTERREICH STÄRKEN. Volební leták kandidáta Andrease Khola, 2016.

ETTINGER, Karl. Bundespräsidentenwahl: Strache und „Schreckensszenarien“. Die Presse [online]. 11. 3. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://diepresse.com/home/politik/bpwahl/4944631/Bundespraesidentenwahl_Strache-und-Schreckensszenarien.

FELLNER, Sebastian. Andreas Khol und die Cheesekrainer. Der Standard. [online]. 9. 3. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000032597964/Andreas-Khol-und-die-Cheesekrainer>.

FILIP, Jan. Ústavní právo: učební text pro bakalářské studium. 4., aktualizované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7845-1.

GAVENDA, Mario a Resul UMIT. The 2016 Austrian Presidential Election: A Tale of Three Divides. Regional & Federal Studies [online]. 2016, 26(3), 419-432 [cit. 2018-03-27]. DOI: 10.1080/13597566.2016.1206528. ISSN 1359-7566. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13597566.2016.1206528>.

HELLER, Jakub. Kandidovat na prezidenta může i hudebník Hannig, získal podporu poslanců. iDnes [online]. 26. 10. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/volby/petr-hannig-rozumni-hudebnik-prezident-kandidatura.A171026_111801_domaci_pas.

HOFER, Jürgen. Hofer vs. Van der Bellen: Analyse der Kampagnen. Horizont.at. [online]. 2. 12. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.horizont.at/home/news/detail/hofer-vs-van-der-bellen-analyse-der-kampagnen.html>.

HOUSKA, Ondřej. Rakušané odmítli Hofera. I na druhý pokus. Hospodářské noviny, 5. prosince 2016, s. 5.

CHYTILEK, Roman. Volební systémy. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-548-6.

JAROŠ, Milan a Ivana SVOBODOVÁ. Jak šéfka Zemanovy podpisové kampaně dala první podpis na podpisový arch. Respekt.cz [online]. 24. 4. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/sefka-zemanovy-podpisove-kampane-dala-jako-prvni-svuj-podpis-na-podpisovy-arch>.

JURKA, Karl. Der Weltuntergang muss warten: Das Ausland zur Bundespräsidentenwahl 2016. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 37-46. ISBN: 978-3-205-20435-02016.

KABÁTOVÁ, Šárka a Tomáš TOMÁNEK. Zemana neporazili, v boji o Senát jsou úspěšní. Drahoš získal mandát, Hilšer a Fischer postupují. Lidovky.cz [online]. 6. 10. 2018 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zemana-neporazili-v-boji-o-senat-jsou-uspesni-hilser-drahos-i-fischer-jsou.A181006_221548_In_domov_sk.

KERSTING, Norbert. Briefwahl im internationalen Vergleich. Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft. 2004, roč. 33, 341-350. DOI: 10.15203/ozp.870.vol33iss3. ISSN 2313-5433.

KLÍMA, Michal. Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha: Radix, 1998. ISBN 80-860-3113-6.

KOPECKÝ, Josef. Do Senátu chtějí prezidentští kandidáti, slavný hokejista i expremiér. iDnes.cz [online] 31. 7. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/senat-kandidati-volby-drahos-hilser-fischer-hynek-prezidentska-volba.A180731_144602_domaci_kop.

KOPECKÝ Josef a Jakub POKORNÝ. Uprchlíky by Fischer přijal, dal by si pozor jmenovat premiérem stíhaného. iDnes.cz [online] 5. 10. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/460289-otazka-pro-prezidentske-kandidaty-jak-se-stavite-k-migracni-krizi.html>.

KOPECKÝ, Josef. Zeman: Možnost odvolat premiéra vyplývá z extenzivního výkladu ústavy. iDnes.cz [online]. 2013, 4. 2. 2013 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zeman-mini-ze-z-ustavy-vyplyva-moznost-odvolat-premiera.A130204_112657_domaci_kop.

KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky. Praha: Leges, 2011. Teoretik. ISBN 978-80-87212-95-0.

KUBAL, Michal. Drahoš: Volby rozhodlo téma migrace a lživá kampaň ze soupeřova tábora. ct24.ceskatelevize.cz [online] 27. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2375062-drahos-volby-rozhodlo-tema-migrace-a-lziva-kampan-ze-souperova-tabora>.

KUKLÍK, Pavel a Josef BAXA. Metody pro přepočítání hlasů na mandáty. Český statistický úřad [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/metody_pro_prepocet_hlasu_na_mandaty.

LINDER, Wolf a Sean MUELLER. Schweizerische Demokratie: Institutionen--Prozesse--Perspektiven. 4., vollständig überarbeitete und aktualisierte Auflage. Bern: Haupt Verlag, 2017. ISBN 978-3-258-08009-3.

LINDORFER, Raffaella. FPÖ will Vor-Wahltag statt Briefwahl. Kurier.at. [online]. 8. 11. 2017. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://kurier.at/politik/inland/fpoe-will-vor-wahltag-statt-briefwahl/297.007.430>.

MARTINEK, Jan a Jiří REICHL. Kdo bude brucet?. Lidovky.cz [online]. 2008, 12. 2. 2008 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/kdo-bude-brucet.A080212_073836_ln_domov_hel.

MURÁR, Filip. Srovnání západoevropských regionálních druhých komor a alternativy regionalizace Senátu Parlamentu České republiky. Politologický časopis - Czech Journal of Political Science. 2013, roč. 20, č. 3, 299-318. DOI: 10.5817/PC2013-3-299. ISSN 12113247. Dostupné také z: <http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=90503>

PELINKA, Anton a Sieglinde ROSENBERGER. Österreichische Politik: Grundlagen, Strukturen, Trends. 2., aktualisierte Auflage. Wien: Faculta Verlags- und Buchhandels, 2003. ISBN 3-85114-624-7.

PERGLER, Tomáš. Trpká výhra ANO, v Praze je hnutí až páté, Drahoš je senátorem. Aktualne.cz [online] 7. 10. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/prehledne-shrnuti-voleb-2018/r~3da09f5cc9fe11e88782ac1f6b220ee8/>.

PETRÁČEK, Zbyněk. Hlas protestu vítězí. Lidové noviny, 24. dubna 2016, č. 97, s. 10.

POIER, Klaus. Vorhersehbar und unausweichlich Anmerkungen zur Aufhebung der Bundespräsidenten-Stichwahl 2016 durch den Verfassungsgerichtshof. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. 2016, s. 85-97. ISBN: 978-3-205-20435-02016.

POLÁK, Michal. Barrantov zvýhodnil Zemana, moderátor mu stranil, říká rada. Nemůžu suplovat Drahoše, hájí se Soukup. Aktualne.cz [online] 8. 2. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/tv-barrantov-vyrazne-zvyhodnila-zemana-tvrdi-rrtv/r~bba353820ce811e894960cc47ab5f122/>.

PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. Bundespräsidentenwahlen 2016: Politische Einstellungen und Motive der Wähler, regionale Trends und Wählerströme. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2016. Wien: Böhlau Wien, 2016, s. 3-35. ISBN: 978-3-205-20435-02016.

PLASSER, Fritz a Peter ULRAM. Ruhe und Unruhe: Die Bundespräsidentenwahl und die Wahlen zum Europäischen Parlament 2004. In: Österreichisches Jahrbuch für Politik: 2004. Wien: Böhlau Wien, 2005, s. 3-27. ISBN 978-3702804206.

PLASSER, Fritz a Franz SOMMER. Wahlen im Schatten der Flüchtlingskrise: Parteien, Wähler und Koalitionen im Umbruch. Wien: Facultas, [2018]. ISBN 37-089-1690-5.

POSPĚCHOVÁ TAJOVSKÝ, Petra. Prohra vždycky bolí, vzpomíná na prezidentské volby Horáček. Lidovky.cz [online] 1. 2. 2019 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prohra-vzdycky-boli-rika-o-prezidentskych-volbach-horacek-dal-jsem-do-toho-vsechno.A190131_183932_ln_domov_form.

POTRAFKE, Niklas a Felix ROESEL. A Banana Republic? Trust in Electoral Institutions in Western Democracies - Evidence from a Presidential Election in Austria. [online]. December 19, 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2908000.

PROCHÁZKOVÁ, Pavlína. Bojovníci o Hrad. Kdo je prezidentský kandidát Mirek Topolánek. Lidovky.cz [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prezidentske-volby-2018-prezidentsti-kandidati-profilu-prehled-mirek-topolanek.A180102_163944_ln_domov_prop.

PROCHÁZKOVÁ, Pavlína. Bojovníci o Hrad. Kdo je prezidentský kandidát Vratislav Kulháněk. Lidovky.cz [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/prezidentske-volby-2018-prezidentsti-kandidati-profilu-prehled-vratislav-kulhanek.A180102_170327_ln_domov_prop.

REDAKTION. Hofer plakatiert: "So wahr mir Gott helfe". Derstandard.at [online]. 21. 10. 2016 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000046302618/Hofer-plakatiert-So-wahr-mir-Gott-helfe>.

RIESINGER, Werner. Mahnende Worte. Wienerzeitung.at [online]. 12. 9. 2017 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wahlen/nationalratswahl/916440-Mahnende-Worte.html?em_no_split=1.

RISS, Karin. Richard Lugner: "Ich übernehme die Rolle des Kasperls". Der Standard. [online]. 11. 2. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000030816196/Richard-Lugner-Ich-uebernehme-die-Rolle-des-Kasperls>.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0218-9.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. Západoevropské politické systémy: komparace politických systémů. V Praze: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1516-8.

SARTORI, Giovanni. Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-048-3.

SCHUSTER, Robert. Faymann neustál tlak své strany. Lidové noviny, 10. května 2016, s. 6.

SCHUSTER, Robert. Infarktové finále na Dunaji bez vítěze. Lidové noviny, 23. května 2016, s. 6.

SCHUSTER, Robert. Nebudu pasivním prezidentem“. Lidové noviny, 5. prosince 2016, s. 6.

SHABU, Martin. Expert: Nahá aktivistka u Zemana? Člen ochranky z „epizody“ nezareagoval včas. Lidovky.cz [online] 12. 11. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/expert-pri-utoku-na-zemana-nezareagoval-vcas-clen-ochranky-z-epizody.A180112_163508_ln_domov_sij.

STERKL, Maria. Van der Bellen: Ein nichtgrüner Grüner, der Präsident werden will. Der Standard [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://derstandard.at/2000028674916/Alexander-Van-der-Bellen-kandidiert-zur-Praesidentschaftswahl>.

SURMANOVÁ, Kateřina, TOMÁNEK, Tomáš a Ondřej KOUTNÍK. Rozhodující střet. Poslední debata uchazečů o Hrad byla útočná, ale vkusná. Lidovky.cz [online] 26. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/noviny/rozhodujici-stret-posledni-debata-uchazecu-o-hrad-byla-utocna-ale-vkusna.A180125_233927_ln_noviny_pev.

ŠEPTÁK, Miroslav. Rakouské prezidentské volby mají tři vítěze. In: Demokratický střed. [online] 6. 12. 2016 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://www.demokratickystred.cz/tri-vitezove-rakouskych-prezidentskych-voleb/>.

ŠEPTÁK, Miroslav. Rakouské prezidentské volby: nekonečný příběh. In: Demokratický střed. [online] 13. 9. 2016 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://www.demokratickystred.cz/rakouske-prezidentske-volby-nekonecny-pribeh/>.

ŠULOVÁ, Kateřina. Chci znovu kandidovat na prezidenta, oznámil Pavel Fischer po zvolení do Senátu. ct24.ceskatelevize.cz [online] 13. 10. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2621867-byvaly-kandidat-na-prezidenta-pavel-fischer-bude-senatorem>.

ŠVEC, Pavel a Adéla PACLÍKOVÁ. Na kolik vyšel jeden hlas? Nejvíc „platil“ Kulhánek, nejméně Hilšer. ct24.ceskatelevize.cz [online] 15. 1. 2018 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2361688-na-kolik-vysel-jeden-hlas-nejvic-platil-kulhanek-nejmene-hilser>.

TEMEL, Peter a Peter DRAXLER. Neue Plakate: Van der Bellen will "Österreich dienen". In: Kurier [online] 24. 10. 2019 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <https://kurier.at/politik/inland/neue-plakat-serie-zur-hofburg-wahl-alexander-van-der-bellen-will-oesterreich-dienen/227.032.429>.

THAROOR, ISHAAN. The stunning success of Austria's anti-immigrant far-right, in one map. Washingtonpost.com [online]. 25. 4. 2016 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/04/25/the-stunning-success-of-austrias-anti-immigrant-far-right-in-one-map/?utm_term=.978488e119f4.

TRACHTOVÁ, Zdeňka. Hannig: Člověk má poslouchat i ostatní. Na Hrad bych si vzal lidi s opačným politickým názorem. Lidovky.cz [online] 6. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kandidat-prezidentske-volby-petr-hannig-anketa_1712061040_dp.

TRACHTOVÁ, Zdeňka. Hynek: Nechci okamžitě vystupovat z Evropské unie, občané ale mají právo o tom rozhodnout. iRozhlas.cz [online] 11. 12. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kandidat-na-prezidenta-jiri-hynek-anketa_1712111041_ako.

UNABHÄNGIG FÜR ÖSTERREICH. IRMGARD GRISS – GRISS 2016. JETZT ODER NIE, 24. APRIL. Volební leták kandidátky Irmgard Grissové.

VARYŠ, Vojtěch. Velká rakouská revoluce. Mladá fronta DNES, 26. dubna 2016, s. 7.

VODIČKA, Karel a Ladislav CABADA. Politický systém České republiky: historie a současnost. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-893-7.

WALLNER, Anna-Maria. Wahl-TV: Die große Präsidenten-Show. Die Presse [online]. 6. 4. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z:

https://diepresse.com/home/politik/bpwahl/4960856/WahlTV_Die-grosse-PraesidentenShow.

Právní normativy:

Česká republika. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. 12. 1992. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1993, částka 1, s. 2-16. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>.

Česká republika. Ústavní zákon č. 121/1920 Sb., ze dne 29. února, kterým se uvozuje Ústavní listina Československé republiky. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html.

Česká republika. Listina základních práv a svobod. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>.

Česká republika. Zákon č. 114/1993 Sb., Zákon o Kanceláři prezidenta republiky ze dne 24. 3. 1993. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1993, částka 31, s. 606-607. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-114>.

Česká republika. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jejich ústředních orgánů ze dne 8. 1. 1969. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1969, částka 1, s. 16-19. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>.

Česká republika. Ústavní zákon č. 71/2012 Sb., kterým se mění zákon č.1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2012, částka 28, s. 850-851. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-71>.

Republik Österreich. Bundesverfassungsgesetz (B-VG). Ausfertigungsdatum: 19. 12. 1945. Zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 14/2019. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>.

Republik Österreich. Volksabstimmungsgesetz 1972 (VAbstG). Ausfertigungsdatum: 27. 2. 1973. Zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 61/2018. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000530>.

Republik Österreich. Volksbefragungsgesetz 1989 (VBefrG). Ausfertigungsdatum: 27. 7. 1989. Zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 32/2018. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001008>.

Republik Österreich. Bundesgesetz über die Wahl des Nationalrates 1992 (NRWO). Ausfertigungsdatum: 4. 8. 1992. Zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 32/2018. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001199>.

Slovenská republika. Zákon č. 49/1999 Z.z., o spôsobe voľby prezidenta Slovenskej republiky, o ľudovom hlasovaní o jeho odvolaní a o doplnení niektorých ďalších zákonov ze dne 18. 3. 1999. Dostupné také z: <https://www.noveaspi.sk/products/lawText/1/47666/1/2>.

Internetové zdroje:

BIOGRAFIE VON DR. IRMGARD GRISS. *Parlament.gv.at*. [online] 12. 12. 2018 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://www.parlament.gv.at/WWER/PAD_02342/.

BISHERIGE AMTSINHABER. *Bundespräsident.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.bundespraesident.at/aktuelles/detail/news/bisherige-amtsinhaber/>.

BUNDESPRÄSIDENTENWAHL 2016. *Bundesministerium für Inneres*. *bmi.gv.at*. [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.bmi.gv.at/412/Bundespraesidentenwahlen/Bundespraesidentenwahl_2016/sart.aspx.

BUNDESRAT. *Parlament.gv.at* [online]. [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.parlament.gv.at/WWER/BR/>.

ČÍNA. *Amnesty.cz* [online] [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/cina>.

EUROPÄISCHE UNION. Die öffentliche Meinung in der Europäischen Union, Erste Ergebnisse. [online]. Dezember 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/surveyKy/2137>.

JANEČKOVA METODA (D21). *ih21.org* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.ih21.org/o-metode>.

KANDIDÁTI DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU. *Rozumni2017.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.rozumni2017.cz/kandidati/>.

KDO JSEM. *Petrhannig-rozumni.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.petrhannig-rozumni.cz/about/>.

MÁME NAVÍC. *Csfd.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/663417-mame-na-vic/prehled/>.

MOŽNOST VOLIT PŘI VOLBĚ PREZIDENTA ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2018 V ZAHRANIČÍ. *Mvcr.cz* [online] 28. 8. 2017 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/moznost-volit-pri-volbe-prezidenta-ceske-republiky-v-roce-2018-v-zahranici.aspx>.

Mutig in die neuen Zeiten! Van der Bellen kandidiert als Bundespräsident. In: *Youtube* [online]. 08. 01. 2016 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ba4jalujuR0>. Kanál uživatele Alexander van der Bellen.

MŮJ PŘÍBĚH. *Mareknahrad.cz* [online]. [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: <http://www.mareknahrad.cz/muj-pribeh>.

MŮJ ŽIVOT. *Jiridrahos.cz* [online] [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.jiridrahos.cz/muj-zivot/>.

O PROJEKTU. *Prezident21.cz* [online] [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://www.prezident21.cz/>.

POLITIK JIŘÍ HYNEK. *Hynekprezident.cz* [online] [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://hynekprezident.cz/>.

PRÄSIDENTINNEN UND PRÄSIDENTEN. Nationalrat. *Parlamet.gv.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.parlament.gv.at/WWER/NR/>.

TRANSANTICKÁ OBCHODNÍ A INVESTIČNÍ DOHODA (TTIP). *Mzv.cz* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/transatlanticka_obchodni_a_investicni/index.html.

VYSTAVENÍ OSVĚDČENÍ PODLE ZÁKONA Č. 451/1991 SB. (TZV. LUSTRAČNÍ OSVĚDČENÍ) JEDNOTLIVCI. *Mvcr.cz* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rady-a-sluzby-dokumenty-vystaveni-osvedceni-podle-zakona-c-451-1991-sb-tzv-lustracni-osvedceni-jednotlivci.aspx>.

WAHL UND AMTSZEIT. *Bundespräsident.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.bundespraesident.at/aktuelles/detail/news/wahl-und-amtszeit/>.

WAHLANFECHTUNG GEMÄß ART. 141 B-VG. 7. 6. 2016 [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.fpoe.at/fileadmin/user_upload/www.fpoe.at/dokumente/2016/wahlanfechtung_volltext.pdf.

WAHLEN. *Österreich.gv.at*. [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.oesterreich.gv.at/themen/leben_in_oesterreich/wahlen/6/Seite.320540.html.

ŽIVOTOPIS. *Michalhoracek.cz* [online]. [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <http://www.michalhoracek.cz/kdo-jsem/zivotopis/>.

ŽIVOTOPIS. *Pavelfischer.cz* [online] [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://www.pavelfischer.cz/o-mne/zivotopis/>.

21 Punkte für das 21. Jahrhundert – Irmgard Griss. In: *Youtube* [online]. 07. 04. 2016 [cit. 2019-04-11].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CEGzo3jkr4w>. Kanál uživatele Irmgard Griss.